

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Faktory ovlivňující resocializaci osob po výkonu trestu odnětí
svobody

Factors influencing resocialization of persons released from
prison

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Jana Poláčková

Autor:

Tereza Bláhová

Praha 2015

Poděkování:

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Janě Poláčkové za vedení a konzultace při zpracování mé bakalářské práce. Velice bych také chtěla poděkovat paní PhDr. Veronice Polišenské, Ph.D. a panu PhDr. Jaroslavu Sekotovi za cenné rady a odborné konzultace. Poděkování patří i všem co se podíleli na výzkumné části mé bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Faktory ovlivňující resocializaci osob po výkonu trestu odnětí svobody“ vypracovala samostatně s použitím níže uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Obořišti dne

Tereza Bláhová

Anotace:

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku resocializace osob po výkonu trestu odnětí svobody a na faktory, které resocializaci ovlivňují. Resocializační proces neprobíhá pouze během výkonu trestu odnětí svobody, kde by měl působit nejintenzivněji, ale měl by následovat i po propuštění osoby z výkonu trestu odnětí svobody. V teoretické části je popsána daná problematika na základě dostupných informací z odborné literatury, která se o tomto problému zmiňuje.

Empirická část bakalářské práce je zaměřena na zjištění nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují resocializaci z pohledu osob, které měly zkušenost s trestem odnětí svobody. V empirické části je popsán výzkum, který byl proveden formou dotazníku s kombinací uzavřených, polootevřených i otevřených otázek na reprezentativním vzorku 50 dotazovaných respondentů. Bylo definováno 8 hypotéz. Na konci empirické části jsou tyto hypotézy vyhodnoceny a jsou doplněny o poznatky a postřehy z výzkumu formou diskuze.

Klíčová slova:

resocializace, penitenciární péče, postpenitenciární péče, výkon trestu, faktory

Annotation

This bachelor thesis is focused to issue of resocialization of persons after imprisonment and factors that may influence the resocialization. The whole resocialization proces is not only in prison, where it should be most intense, but the process should continue after release from prison. In theoretical part the issue is described based on available literature.

The empirical part is focused to find out the most important factors, which may affect the success of resocialization from the perspective of persons after imprisonment. The Research was carried out by using questionnaires. Eight hypotheses were defined. These hypotheses were evaluated and supplemented by research findings. All research findings are discussed in the discussion.

Key words:

resocialization, penitentiary care, postpenitentiary care, imprisonment, factors

1. Úvod	9
I. Teoretická část	11
2. Pojem socializace a resocializace	11
2.1. Socializace	11
2.2. Resocializace	11
3. Počátky resocializace v rámci penitenciární péče	13
3.1. Nástupní oddělení	13
3.2. Program zacházení	14
3.3. Specializované oddělení	15
3.4. Výstupní oddělení	16
3.5. Propouštění osob z výkonu trestu	16
4. Postpenitenciární péče	18
4.1. Státní instituce postpenitenciární péče	18
4.2. Probační a mediační služba (PMS)	19
4.2.1. Navázání spolupráce PMS s osobami po výkonu trestu	20
4.2.2. Postup spolupráce PMS s osobou propuštěnou z výkonu trestu	20
4.3. Sociální kurátor	21
4.4. Kontinuální sociální péče	22
4.5. Nevládní a neziskový sektor při realizaci probačních a mediačních činností	24
4.6. Mentor	25
5. Faktory ovlivňující resocializaci	27
5.1. Vybrané aspekty ovlivňující resocializaci	27
5.1.1. Zadluženost	28
5.1.2. (Ne)zaměstnanost	29
5.1.3. Vzdělání	31
5.1.4. Rodinné vazby	33
5.1.5. Prizonizace	34
5.1.6. Alternativní tresty	35

5.2. Přehled nevládních organizací napomáhajících k resocializaci osob po výkonu trestu.....	37
5.2.1. Rubikon	37
5.2.2. Za branou.....	38
5.2.3. Romodrom.....	39
5.2.4. Liberty people	40
5.2.5. Český helsinský výbor.....	40
5.2.6. Armáda spásy.....	41
5.2.7. Dismas	41
5.2.8. SANANIM.....	42
II. Praktická část.....	43
6. Průběh, popis a statistiky výzkumu	43
6.1. Cíl výzkumu a jeho zaměření	43
6.2. Popis cílové skupiny	43
6.3. Metody výzkumu	43
6.4. Metoda vyhodnocování sběru dat.....	44
6.5. Hypotézy	44
6.6. Průběh a způsob sběru dat.....	45
6.7. Grafické zpracování a popis sebraných dat.....	46
7. Diskuze	51
8. Závěr	58
Seznam použité literatury	60
Seznam grafů a Obrázků.....	64
Přílohy	65
Summary.....	69

Seznam zkratk

AT - alternativní trest

ČHV - Český helsinský výbor

LMC - LMC s.r.o. společnost zabývající se vzdělávání a zaměstnáváním

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

PMS - probační a mediační služba

SPJ - Sdružená pro probaci a mediaci v justici

ÚP - Úřad práce

VT - výkon trestu

VSČR - Vězeňská služba České republiky

VTOS - výkon trestu odnětí svobody

*„Být dobrý nespočívá v tom, že se neproviníme, ale v tom, že se chceme
napravit.“*

Giovanni Bosco

1. ÚVOD

Téma mé bakalářské práce je „Faktory ovlivňující resocializaci osob po výkonu trestu“, chtěla bych dodat, že výkonem trestu myslíme takový, který se v České republice využívá nejvíce a to je trest odnětí svobody. V teoretické části chci obecně představit a prostřednictvím empirické práce ověřit faktory nejvíce ovlivňující resocializaci v České republice. Toto téma pro mou bakalářskou práci jsem si zvolila, abych vyzdvihla určité problémy, které jsou spojené s resocializací osob po výkonu trestu. Teoretická část se zaměřuje na způsob zacházení s odsouzeným v penitenciární péči, a to od nástupu do výkonu trestu, až do následného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Myslím, že je velice důležité poukázat na to, kde resocializace začíná nebo by alespoň teoreticky měla začínat, protože to má následný vliv na znovuuvedení propuštěného do společnosti. Celá práce je zaměřena na dynamické faktory, které ovlivňují resocializační proces, nikoli na osobnostní rysy pachatele, což je faktor statický - neměnný.

Úspěšná resocializace je založena na tom, zda osoba propuštěná z výkonu trestu přijme druhou šanci nového, nekriminálního života s novými přijatými hodnotami majoritní společnosti a zda byl program zacházení pro osobu ve výkonu trestu prospěšným nástrojem, který mu dopomohl se nad svým činem zamyslet a změnit svůj přístup k životu (Rak, LIBERTY PEOPLE, Praha, dne 13. 11. 2014). U úspěšně resocializovaného člověka by již nemělo docházet k opětovnému trestnému činu, tedy recidivě. Pro zjištění úspěšnosti resocializace by bylo tedy relativně snadné provést pouhé porovnání míry opětovného odsouzení. Ovšem tento přístup by vedl pouze k obecnému výsledku, za kterým se však odrážejí mnohé a rozdílné faktory, které ovlivňují resocializaci osob.

Za faktory, které ovlivňují osobu při plynulém znovuuvedení do společnosti, lze považovat například individuální práce odborných zaměstnanců a jejich působení na osobu ve výkonu trestu prostřednictvím programu zacházení, rodinné vazby, práci kurátora, neziskové organizace, státní organizace, předsudky, nálepkování neboli labelling, malé sebevědomí, neuplatnění na trhu práce, nevyřešená dluhová situace odsouzeného, prizonizace což znamená zjednodušeně řečeno přijetí vězení za domov.

Problematika práce s odsouzenými mě zajímala již ze začátku studia na vysoké škole, a proto jsem i svou odbornou praxi vedla tímto směrem. Měla jsem možnost absolvovat odbornou praxi ve věznici (z důvodů anonymity a ochrany všech, kteří mi pomáhali, na jejich přání neuvádím název věznice). Odborní zaměstnanci věznice mi pomohli

s rozšířením teoretických vědomostí a praktických poznatků. Mimo jiné jsem si zde uvědomila, že pro úspěšnost resocializace nejsou důležité jen dobře vypracované postupy a předpisy, ale i lidský přístup odborných zaměstnanců v interakci s osobami ve výkonu trestu.

Cílem bakalářské práce je popsat způsoby resocializace a zjistit prostřednictvím výzkumu jaké faktory nejefektivněji ovlivňují resocializaci neboli znovuuvedení osoby po výkonu trestu do společnosti. V empirické části se budu snažit použít metodu výzkumu tak, abych se od dotazovaných dozvěděla, kdo a co je nejvíce ovlivnilo při začlenění zpět do normálního způsobu života.

I. TEORETICKÁ ČÁST

2. POJEM SOCIALIZACE A RESOCIALIZACE

Socializace je celoživotní proces, jehož základem je vznik lidské osobnosti. Socializační proces je forma procesu, ve kterém se jedinec začleňuje do společnosti, přejímá určité postoje, hodnoty, chování a jednání, které mu pomáhají se do společnosti lépe infiltrovat (Šimíčková - Čížková 2004: s. 17 - 20).

Jestliže je tento proces negativně ovlivněn, ať už prostředím, ve kterém jedinec žije a utváří se či nepříznivými podmínkami, může dojít ke zvnitřnění norem a hodnot, které jsou v rozporu s morálními hodnotami společnosti tedy i normami zákonnými. Jedinec má poté větší sklony k sociálně patologickému projevu chování, které může vyústit až k trestu odnětí svobody v rámci trestně právní normy. Ve vězeňství jsou pro tohoto jedince, u kterého selhala socializace, připraveny programy, které by měly vést k resocializaci jedince. Resocializace má za cíl napravit či převychovat dotyčnou osobu, aby jeho přechod z vězeňského prostředí do běžné společnosti proběhl co nejlépe (Čepelák 1982: s. 2 - 4).

Socializaci vysvětluje socializační teorie, vycházející z řady vědních disciplín. Socializační teorie objasňuje proces sociálně odchylného chování i kriminálního. Přejímání delikventních vzorců závisí na různých aspektech a ty poté ovlivňují odchýlení od normálního průběhu procesu socializace (Kuchta, Válková a kol. 2005: s. 76).

2.1. Socializace

Socializace je proces, který ovlivňuje jedince po celý život. Skrze tento proces se sociální osoba jedince determinuje (Šimíčková - Čížková 2004: s. 17). „Podle Harlta a Hartlové je socializace postupné začleňování jedince do společnosti prostřednictvím nápodoby a identifikace, zprvu v nukleární rodině, dále v malých společenských skupinách, až po zapojení se do nejširších celospolečenských vztahů. Součástí socializace je přijetí základních etických a právních norem dané společnosti.“ (Hartl, Hartlová 2000: s. 548).

2.2. Resocializace

V rámci penitenciární péče ve vězeňství, je pro osobu ve výkonu trestu klíčová úspěšná resocializace pro minimalizaci recidivy a úspěšné začlenění zpět do společnosti.

Resocializací jako takovou se v penitenciární péči zabývá i penitenciární psychologie, která popisuje penitenciární resocializace jako formu převýchovy osoby ve výkonu trestu, u které v průběhu života socializace jako taková selhala či byla v rozporu s morálními normami a hodnotami majoritní společnosti (Čepelák 1982: s. 2 - 3). „*Resocializace je chápána jako opětná socializace u člověka propuštěného z dlouhodobé péče vězeňské.*“ (Hartl, Hartlová 2000: s. 507). Resocializace je složitý proces převýchovy a nápravy. (Biedermanová, Petras 2011: s. 8).

Podle výše uvedených citací lze obecně resocializaci u osob po výkonu trestu považovat, jako výchovné působení a změnu přístupu k hodnotám. Úspěšná resocializace osobě ve výkonu trestu umožní opětovně zařazení do řádného života společnosti.

3. POČÁTKY RESOCIALIZACE V RÁMCI PENITENCIÁRNÍ PÉČE

Penitenciární proces je prvním krokem k napravení a narovnání osobnosti, která spáchala trestnou činnost. Samotné slovo penitence je odvozeno z latinského slova poenitentia což znamená lítost, pokání či trest.

3.1. Nástupní oddělení

V rámci nástupu do výkonu trestu odnětí svobody je odsouzená osoba umístěna do nástupního oddělení, kde vznikají prvopočátky resocializace osoby při výkonu trestu. Na tomto oddělení je osoba v kontaktu s odborníky jako jsou psycholog, sociální pracovník, speciální pedagog, vychovatel a ti na základě osobnosti odsouzeného, jeho individuálních potřeb a možností sestaví komplexní zprávu. Na základě této zprávy se osoba zařazuje do programu zacházení, který odsouzený stvrdí svým podpisem (Motejl a kol. 2011, s. 49). Toto oddělení pomáhá odsouzenému seznámit se se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody, řádem výkonu trestu a vnitřním řádem věznice. Doba pobytu na nástupním oddělení je maximálně dva týdny.¹

Na tomto oddělení je také důležité zařazení odsouzeného do takzvané prostupné skupiny vnitřní diference. Toto zařazení do prostupných skupin vnitřní diference je čistě v rukou Vězeňské služby dané věznice. Při nástupu do výkonu trestu je osoba vždy zařazena do II. skupiny vnitřní diference a podle plnění programu zacházení, který je individuálně sestaven vzhledem k možnostem odsouzeného, lze postoupit do I. skupiny (Motejl a kol. 2011, s. 11 - 16). V případě špatné kázně, přestupku nebo neplnění programu zacházení, může odsouzený sestoupit do III. skupiny vnitřní diference. Odstupňování skupin je podle „komfortu“, ti co jsou zařazeni do I. skupiny mají možnost využívat například posilovnu, déle se mohou koukat na televizi nebo mají zvýšenou šanci na podmíněné propuštění.²

Obecně se dá říci, že odsouzení zařazení do I. prostupné skupiny vnitřní diference mají větší šanci na úspěšnější resocializaci. Odměna za dodržování programu zacházení a kázně je pro ně motivací, která jim pomáhá ke změně životních hodnot.

---

¹Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-horni-slavkov-74/o-nas-1579/zamestnavani-odsouzenych-602/nastupni-oddeleni-5692>

²Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-hermanice-73/vykon-vezenstvi-307/vnitri-diference-3068>

3.2. Program zacházení

Při nástupu do výkonu trestu je každá odsouzená osoba zařazena do programu zacházení, či do minimálního programu zacházení. Minimální program zacházení je pro odsouzené, kteří nemají zájem spolupracovat a odmítají výkon trestu jako takový. Minimálním programem se rozumí takový program, ve kterém odsouzený plní zejména pracovní činnost k zajištění každodenního chodu věznice a dodržování kázně (Motejl a kol. 2011: s. 15 - 16).

Podle vnitřního řádu jedné z věznic je minimální program zacházení zpravidla uplatňován pouze u odsouzených zařazených ve III. přístupné skupině vnitřní diference. Cílem tohoto programu je vést odsouzené k bezproblémovému výkonu trestu v souladu se zákonem o výkonu trestu odnětí svobody bez potřeby přijímání mimořádných opatření (Vnitřní řád, 2007: s. 17).

Program zacházení se zpracovává individuálně pro každého odsouzeného zvlášť a podílí se na něm vychovatel, sociální pracovník, psycholog a speciální pedagog. Začlenit odsouzeného do programu zacházení napomáhá vypracovaná komplexní zpráva z nástupního oddělení, kterým odsouzený musí projít. Komplexní zpráva uvádí cíl působení na odsouzeného, je zde uveden způsob zaměstnávání osoby ve výkonu trestu, vzdělávání, jeho účast na pracovní terapii či jiné činnosti, které napomáhají ke vzniku předpokladů pro jeho samostatný život. Dodržování a plnění programu zacházení má vliv na podmíněně propuštění, rozhodování soudu o změně typu věznice či na postupu do přístupných skupin vnitřní diference (Motejl a kol. 2011: s. 15 - 16).

Program zacházení slouží jako výchovný prostředek, jehož základem je vedení odsouzených k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin a naplňování účelu trestu (zák. č. 169/1999 Sb, § 41). Programy jsou skládány z jednotlivých aktivit a sestavují se v rámci možností věznice. Za programy zacházení ručí speciální pedagog. V jeho kompetenci je sestavení a aktualizace programů ve spolupráci s ostatními odbornými zaměstnanci věznice (Holá, 2009: s. 24).

Do programu zacházení jsou zahrnuty aktivity, které si každá věznice může upravit dle svých možností. Vnitřní řád jedné z věznic obsahuje aktivity typu pracovní, vzdělávací,

speciálně výchovně, zájmové a obsahuje i oblast utváření vnějších vztahů (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 18).

O tomto programu je blíže pojednáváno v zákoně č. 169/1999 Sb., kde je uvedeno, že „*program zacházení obsahuje konkrétně definovatelný cíl působení na odsouzeného, metody zacházení s odsouzeným směřující k dosažení cíle a způsob a četnost hodnocení*“ (Zákon 169/1999 Sb., § 41, odst. 3).

3.3. Specializované oddělení

Do výkonu trestu odnětí svobody se mohou dostat i osoby, u kterých je diagnostikována určitá porucha jako je porucha duševní, osobnosti, chování či porucha osobnosti a chování způsobená užíváním psychotropních látek nebo mentální retardace. Tyto osoby jsou umístovány do takzvaných specializovaných oddělení, které svými konkrétními metodami a cíli působí na odsouzeného. Základem zacházení s těmito osobami ve výkonu trestu je režimově resocializační léčba s využitím přiměřených terapeutických technik (Chumová, 2012: s. 23).

Specializovaná oddělení jsou vytvářena v oddělených částech věznice. Toto oddělení je kapacitně využito tak, aby byl zabezpečen účel intenzivního a specifického zacházení s taktovými odsouzenými a jejich resocializační programy působily na jejich osobnost co neefektivněji. Působení na odsouzené ve specializovaném oddělení je hlavně prostřednictvím komunitního a režimového systému, individuální a skupinové terapie a relaxace. V rámci programu zacházení je osobám na specializovaném oddělení poskytována specializovaná individuální péče (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 33).

Po nástupu na specializované oddělení, o kterém rozhoduje ředitel věznice na základě doporučení odborné komise, je odsouzenému vypracován individuální program zacházení. Tento individuální program zacházení zohledňuje zásady komunitního systému ve specializovaném oddělení. Pobyt odsouzeného na specializovaném oddělení je závislý na terapeutickém programu a je závislý také na osobnosti a plnění individuálního programu zacházení (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 34). Odsouzení se snaží na tomto oddělení pracovat na své diferenciační prostupné skupině, aby byla co nejlepší, což je skupina číslo I. Motivací pro to, aby na sobě zapracovali a přiblížili se k možnosti postoupení do lepší diferenciační skupiny, jsou určité výhody, které se liší podle možností věznic (Vetešníková, 2012: s. 6). Podle terapeutky Šulcové z věznice Všehrdy je „*důležitou*

formou odborného zacházení v rámci terapeutického programu na specializovaném oddělení komunitní skupina. Základem systematického působení na odsouzeného je resocializačně konzultativní přístup s terapeutickými technikami“ (Vetešníková, 2012: s.6).

Z tohoto oddělení je možné odsouzenou osobu vyřadit a to například z důvodu opakovaného násilí, odmítání účasti v aktivitách programu zacházení, na vlastní žádost, z důvodů zdravotních, pro hrubé porušení základních povinností vyplývajících ze zákona o výkonu trestu odnětí svobody a vnitřního řádu. O tom, zda bude odsouzená osoba vyřazena, rozhoduje ředitel věznice na základě předloženého návrhu odborné komise (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 34).

3.4. Výstupní oddělení

Pro zefektivnění úspěšnosti resocializace je důležité výstupní oddělení, na které jsou osoby ve výkonu trestu zařazeny šest měsíců před propuštěním, či je u nich předpoklad podmíněného propuštění. Na toto oddělení se z pravidla zařazují osoby s delším trestem odnětí svobody jak tři roky. Cílem tohoto oddělení je tedy co nejplynulejší přechod osoby z vězeňského prostředí do běžného života na svobodě (Bělíková, 2013: s. 16).

Na toto oddělení jsou také osoby zařazovány podle motivace, která má klíčovou roli pro zvládnutí plynulého přechodu z prostředí věznice do společnosti. Motivaci odsouzených posuzují odborní zaměstnanci jako je psycholog, speciální pedagog, vychovatel a sociální pracovníci. Skupina odborných zaměstnanců podává návrh na umístění odsouzeného na výstupní oddělení a tento návrh musí dále schválit ředitel věznice. Klíčové je zde pro odsouzeného prohlubování návyků a dovedností, které jsou nutné k pozitivnímu přijetí svobody (Kuchyňka, Lorenzová, 2012: s. 27).

3.5. Propouštění osob z výkonu trestu

Osoba, která byla určitou dobu ve výkonu trestu, je již prostřednictvím výstupního oddělení připravována šest měsíců předem na den, kdy bude propuštěna z výkonu trestu (Bělíková, 2013: s. 16).

Před propuštěním se vykonávají určitá opatření, která mají osobě před propuštěním usnadnit přechod z vězeňského prostředí do společnosti. Věznice musí odsouzenému opatřit platné doklady osobní totožnosti. (Vyhláška č. 345/1999 Sb. § 13 odst. 1).
„Odsouzený se rovněž prokazatelně poučí o právech a povinnostech uchazečů

o zaměstnání a o tom, že je v jeho zájmu, aby se nejpozději do tří dnů dostavil ke koordinátorovi péče o občany společensky nepřizpůsobené příslušnému podle místa pobytu, popřípadě ke svému zaměstnavateli“ (Vyhláška č. 345/1999 Sb. § 13 odst. 2). Při propuštění se odsouzenému předává potvrzení o propuštění z výkonu trestu (Vyhláška 345/1999 Sb. § 13 odst. 4).

Během výkonu trestu jsou odsouzenému vytvářeny takové podmínky ve věznici, aby jeho přechod do společnosti a samostatného života byl z vězeňského prostředí co nejplynulejší. Věznice musí umožnit odsouzenému spolupráci a průběžný kontakt s příslušnými orgány sociálního zabezpečení a je jejich povinností odsouzenému včas poskytnout potřebné informace před propuštěním (Zákon 169/1999 Sb. § 75).

Před propuštěním z výkonu trestu je poskytnuta osobám jednorázová finanční pomoc, která má především pokrýt cestovné do místa bydliště. Podle vnitřního řádu věznice určité věznice je odsouzenému vyplácen příspěvek při propuštění podle právní úpravy a ten může dosahovat výše až 2000,- Kč (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 40). *„Při rozhodnutí o poskytnutí uvedeného příspěvku se přihlíží i k tomu, zda takové finanční prostředky nemají odsouzení na účtu ve věznici, v peněžním ústavu, nebo zda nemohli tyto prostředky získat jiným způsobem, například od osob blízkých nebo zastupitelského úřadu, jehož jsou občanem“*(Vnitřní řád věznice, 2007: s. 40). Tento úkon je poslední interakcí mezi propuštěným a Vězeňskou službou. Dále je na odsouzeném, aby využil možnosti a služby postpenitenciární péče, pokud se nejedná o podmíněné propuštění, v tomto případě je prostřednictvím PMS postpeniteciární péče nařízena.

Systém penitenciární péče v České republice se jeví z výše uvedených skutečností jako teoreticky efektivní, bohužel ne vždy je ten systém i funkční pro praxi. Jsem přesvědčena, že je velice důležité, aby pro pachatele trestné činnosti byl prisouzen spravedlivý trest, ale v některých případech by bylo efektivnější, nežli trest odnětí svobody, zvolit jeden z alternativních trestů. Ztráta svobody je veliký zásah do života odsouzeného jak v rámci osobních vztahů, tak pracovních. V méně závažných trestných činech může takovýto trest být spíše problémovým faktorem při resocializaci než účinný nástroj nápravy.

4. POSTPENITENCIÁRNÍ PÉČE

Postpenitenciární péčí se rozumí taková péče, která pomáhá osobám po výkonu trestu. Osoba po výkonu trestu může využít postpenitenciární péči, jako určitý druh sociálních služeb (Hartl, Hartlová 2000: s. 402). Péči po výkonu trestu poskytují státní a nestátní sektory, které napomáhají propuštěným osobám k resocializaci a reintegraci do běžného života a společnosti. Mezi státní organizace postpenitenciární péče patří v první řadě sociální kurátoři, Probační a mediační služba a do neziskových organizací spadá široké spektrum, jako je například Rubikon, Armáda spásy, Prak, zařízení pro bezdomovce aj. (Zoubková, Cejp a kol. 2011: s. 136).

Péče pro osoby po výkonu trestu je členěna na nucenou a dobrovolnou. Nucená postpenitenciární péče je vymezená zákonem a propuštěnou osobu z výkonu trestu určitým způsobem omezuje. Naopak dobrovolná postpenitenciární péče je založena na tom, že si ji osoba po výkonu trestu vyhledá sama a naváže kontakt s určitými státními, či nestátními organizacemi (Netík, 1999: s. 46).

Samotný přechod z prostředí vězeňského do prostředí na svobodě je pro osobu po výkonu trestu velice náročný. A proto je role postpenitenciární péče velice důležitá, aby proces resocializace a reintegrace proběhl co nejplynuleji. Postpenitenciární prostředí se sice snaží v rámci svých programů na odsouzeného působit tak, aby byl připraven na nekriminální život a začít tak znovu, ale ne vždy se přechod z vězení do svobodné společnosti s novým předsevzetím vydaří. Z tohoto důvodu má postpenitenciární péče v rámci reintegrace a resocializace nezastupitelnou úlohu a napomáhá k prevenci recidivy trestné činnosti (Černíková a kol. 2008: s. 209 - 213).

K resocializaci a reintegraci musí být osoba po výkonu trestu namotivována a pokud dobrovolně naváže kontakt s jakoukoli organizací v rámci postpenitenciární péče, tak se šance na úspěšnou resocializaci výrazně zvyšuje.

4.1. Státní instituce postpenitenciární péče

Státní organizace, jako je Probační a mediační služba, tvoří spolu se službami sociálního kurátora základ státní postpenitenciární péče.

4.2. Probační a mediační služba (PMS)

Probační a mediační služba je upravena zákonem č. 257/2000 Sb. Dohled nad Probační a mediační službou ČR vykonává Ministerstvo spravedlnosti.

Probace pochází z latinského slova probatio, což znamená ověřování, zkoušení. Probační činnost se vztahuje na obviněného nebo odsouzeného, kterému je soudně stanoven dohled a přiměřená omezení po určitou dobu. Odsouzenému je stanoven probační dohled po výkonu trestu či v průběhu podmíněného propuštění a má pomoci pachateli ke změně chování (Zákon 257/2000 Sb. § 2 odst. 1). Probační úředník má možnost v rámci probační činnosti navrhnout i alternativní tresty a opatření jako například (Štern, Ouředníčková a kol. 2010: s. 71):

- trest obecně prospěšných prací
- podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody spojené s dohledem
- trest zákazu vstupu na sportovní a jiné kulturní akce
- propuštění z ochranného léčení spojené s dohledem

Probace se snaží o snížení rizika opakované trestné činnosti. (Zákon 257/2000 Sb. § 2 odst. 1).

Mediace je odvozena z latinského slova mediare, což znamená v českém významu zprostředkování. Mediační činnost umožňuje mimosoudní řešení konfliktů mezi poškozeným a pachatelem za přítomnosti mediátora (Zákon 257/2000 Sb. § 2 odst. 2). Účast na mediaci je dobrovolná. Spolupráce s mediační službou může pachateli napomoci při rozhodnutí státního zástupce. Státní zástupce může tuto snahu zohlednit a případně navrhnout alternativní trest, sankci či zastavení trestního řízení³.

Podle zákona č. 257/2000 Sb. § 4 odst. 1 „*Probační a mediační služba vytváří předpoklady k tomu, aby věc mohla být ve vhodných případech projednána v některém ze zvláštních druhů trestního řízení, nebo mohl být uložen a vykonán trest nespojený s odnětím svobody, anebo vazba byla nahrazena jiným opatřením. Za tím účelem poskytuje obviněnému odborné vedení a pomoc, sleduje a kontroluje jeho chování a spolupracuje s rodinným a sociálním prostředím, ve kterém žije a pracuje, s cílem, aby v budoucnu vedl řádný život*“ (Zákon 257/2000 Sb. § 4 odst. 1).

---

³ Dostupné z: https://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_ng_MEDIACE_cz.pdf

Probační a mediační služba České republiky (dále jen PMS) vykonává dále činnost parole v rámci vykonávacího řízení. Parole souvisí s podmíněným propuštěním osoby z výkonu trestu. Slovo parole je převzato z francouzštiny a v českém významu v souvislosti s PMS znamená toto slovo podmíněné propuštění odsouzeného na základě slibu, že bude vést řádný život a jeho chování bude v souladu s morálními, právními hodnotami společnosti (www.pmscr.cz).

4.2.1. Navázání spolupráce PMS s osobami po výkonu trestu

Po propuštění osoby z výkonu trestu, může být této osobě soudně nařízen probační dohled. Probátor má poté za úkol odborně vést a kontrolovat propuštěného na svobodě, zda jeho chování neohrožuje jeho či společnost. Dohled je soudem uložen propuštěnému v případě, že v rámci penitenciární péče nedošlo u pachatele k plné změně chování. Probační dohled slouží ke snížení opakované trestné činnosti a k ochraně společnosti před dalším kriminálním chováním propuštěného (Žatecká 2007: s. 65).

Probační a mediační služba má v moci nasměrovat osobu propuštěnou z výkonu trestu směrem k nekriminálnímu životu a ke správné reintegraci, a proto je velký nedostatek v tom, že tato služba je pouze dobrovolná, až na soudem určené výjimky, kde je probační dohled povinný ze zákona.

4.2.2. Postup spolupráce PMS s osobou propuštěnou z výkonu trestu

Postup dohledové činnosti, neboli probace spočívá v konzultacích pracovníka s klientem. Ve většině případů, kde je probační dohled uložen soudně, osoba propuštěná z výkonu trestu pracovníka PMS nevyhledá. Jestliže takováto situace nastane, PMS vyzve tuto osobu písemně, aby se dostavila na konzultace s probačním pracovníkem. Podklady nutné k pochopení a poznání klienta, kterému je uložen probační dohled, si probační pracovník obstarává v průběhu celého dohledu. Odbornost pracovníka a objektivní pohled na klienta je nutností, aby celková spolupráce byla efektivní a bez předsudků ze strany probačního pracovníka vůči klientovi. Probátor je povinen poučit osobu propuštěnou z výkonu trestu, které byl uložen dohled, o podmínkách dohledu a v případě neplnění podmínek osobu informovat o případných sankcích. Pracovník předává veškeré informace klientovi ohledně probačního dohledu a musí se ujistit, zda je klient absolutně chápe a je rozhodnut se řídit podle nich. Na základě zjištěných potřeb a informací o pachateli vzniká analýza a probační

pracovník navrhuje konkrétní opatření, které může napomoci ke snížení rizika opakování trestné činnosti a tím k úspěšné resocializaci a reintegraci (Štern, Ouředníčková a kol. 2010: s. 74 - 77).

4.3. Sociální kurátor

Do dalších faktorů, které ovlivňují resocializaci osob po výkonu trestu, patří i činnost sociálního kurátora. Spolupráce odborného pracovníka s osobou propuštěnou z výkonu trestu je dobrovolná.

„Sociální kurátor je odborný sociální pracovník, který poskytuje nebo zprostředkovává sociální poradenství a sociální pomoc osobám ohroženým sociálním vyloučením, které vyjmenovává zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, a které o tuto pomoc projeví zájem“⁴

Sociální kurátor a jeho činnost se soustřeďuje hlavně na cílové skupiny jako jsou osoby ohrožené sociálním vyloučením z důvodu ochranné výchovy, předchozí ústavní výchovy nebo výkonu trestu či osoby, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností (Gojová, Hortvíková a kol. 2007: s. 10 - 11).

Náplň práce sociálního kurátora je odvozena z odstavce b) § 92 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Obecní úřad s rozšířenou působností dále koordinuje poskytování sociálních služeb a odborné sociální poradenství osobám v cílové skupině viz výše. Sociální kurátor, v rámci své péče o občany propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, spolupracuje s Probační a mediační službou ČR, Vězeňskou službou ČR. Sociální kurátor vede spolupráci v souladu s interními normami těchto institucí a v souladu se zákony ČR. Sociální kurátor navazuje spolupráci i se soudy, úřady práce, nestátními organizacemi, obecními úřady atd. (Gojová, Hortvíková a kol. 2007: s. 11 -12).

Sociální kurátor a jeho činnost může efektivně ovlivnit úspěšnou resocializaci a reintegraci osobě po výkonu trestu. Své klienty kontaktuje již ve věznici a společně s dalšími odborníky se snaží o plynulý přechod osoby z výkonu trestu do běžného života. Sociální kurátor se snaží, v rámci odborného sociálního poradenství, pomáhat klientům zprostředkovat kontakt se společenským prostředím a tak zabránit sociální izolaci klientů.

---

⁴ Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Socialni-kurator-je-prostrednik-socialni-pomoci-rika-mistostarosta-266619>

Klient si v dobrovolné spolupráci se sociálním kurátorem stanoví cíle a k jejich dosažení mu odborně pomáhá sociální kurátor (Gojová, Hortvíková a kol. 2007: s. 13).

Činnost sociálního kurátora je pro zkvalitnění postpenitenciární péče velice důležitá, bohužel se jedná jako v případě PMS o činnost dobrovolnou, tudíž potencionálního klienta nic nenutí k vyhledání této pomoci a navázání spolupráce. Navázání spolupráce je možná jen tehdy, kdy o ni sám klient před propuštěním z výkonu trestu požádá.

4.4. Kontinuální sociální péče

Kontinuální péčí se rozumí taková péče, která zahrnuje práci s klientem ve všech fázích trestního řízení. To znamená, že kontinuální péče je poskytnuta od nástupu do výkonu trestu, až po propuštění odsouzeného na svobodu. Kontinuální péče má za cíl navázat vzájemný socioterapeutický vztah. Tato péče se snaží na klienta působit tak, aby byla upevněna či vytvořena jeho pozitivní sociální vazba k okolí a následně se odstranila hrozba izolace. Kontinuální sociální péče posiluje činnost a působení sociálních kurátorů (Černíková a kol. 2008: s. 214 - 215).

Do této oblasti postpenitenciární péče patří (Hloušková, 2007: s. 38):

- snížení vlivu sociálně patologických skupin na klienta
- pracuje se zde s rodinou klienta tak, aby si vytvořil úspěšnou koexistenci v malé sociální skupině (pracovní kolektiv, rodina atd.)
- je mu poskytnuta pomoc ohledně kontaktování institucí, snaha rozvíjet klientovu schopnost sociální schopnost a dovednosti při vyřizování úředních záležitostí

V kontinuální péči se rozlišují dvě činnosti a to penitenciární sociální péče, ta je vykonávána sociálním pracovníkem Vězeňské služby a raná pomoc spolu s následnou postpenitenciární péčí, ta je vykonávána sociálními kurátory (Černíková a kol. 2008: s. 219).

Kontinuální sociální péče pracuje s klienty v co největším předstihu, aby se zamezilo nepříznivým následkům v jejich situaci po propuštění z výkonu trestu. Ze zkušeností lze tímto způsobem předcházet vzniku tzv. krize prvního dne u klienta (Hloušková, 2007: s. 38). V rámci efektivity kontinuální sociální péče je nutná úzká spolupráce se sociálními

pracovníky Vězeňské služby ČR, s kurátory pro mládež, se sociálními kurátory obecních úřadů s rozšířenou působností a se středisky sociální prevence.⁵

Právní základ má tato péče, pro posun působení sociálních kurátorů na klienta, ve vyhlášce MPSV ČR č. 182/1991 Sb., kde je v § 52 uveden okruh osob, kterým se poskytuje pomoc. Tuto vyhlášku v platném znění předává kontinuální sociální péče, hluboko před momentem propuštění osoby z výkonu trestu, sociálnímu kurátorovi (Černíková a kol. 2008: s. 215).

Do tohoto procesu je klient zařazován na základě (Gojová, Hortvíková a kol., 2006: s. 18):

- seznamů osob ve výkonu trestu, které jsou umístěny na výstupních odděleních (seznamy zasílá pravidelně Vězeňská služba ČR sociálním kurátorům)
- pravidelných depistáží ve věznicích pro výkon trestu odnětí svobody a vazebních věznicích

„*Systém kontinuální sociální péče s klienty představuje například*“ (Černíková a kol. 2008: s. 216 - 217):

- „*rozšíření působnosti sociálních kurátorů na jejich klienty*“
- „*hlubší spolupráci sociálních pracovníků Vězeňské služby se sociálními kurátory obecních úřadů s rozšířenou působností, prohloubení integrativní funkce výkonu trestu ve smyslu znovuzacheňování odsouzených do společnosti*“
- „*vytváření vhodnějších podmínek pro rozvinutí a uplatnění sociální práce*“
- „*kontinuální sociální práce se orientuje na poskytování takové pomoci a sociální péče, která činí klienta schopným řešit svoji sociální situaci odpovědnějším, vzrátřejším způsobem se zvyšující se mírou samostatnosti*“
- „*posiluje motivaci a volní úsilí klienta integrovat se do společnosti,*“

V rámci procesu resocializace a reintegrace osoby po výkonu trestu je tato péče velice přínosná. Soustřeďuje se na zásadní problém, který se týká osob propuštěných z výkonu trestu, a to na snížení rizika izolace a zvýšení šance na znovuuvedení jedince do společnosti, aby žil plnohodnotný nekriminální život.

Kontinuální sociální péče se snaží především o to, aby se zintenzivnil systém sociální péče a byla tak dosáhnuta větší efektivita sociálněvýchovného působení (Černíková a kol. 2008: s. 218).

---

⁵ Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76183/CLANEK.html>

4.5. Nevládní a neziskový sektor při realizaci probačních a mediačních činností

Programy a činnosti PMS, které se soustřeďují na práci s osobami ve výkonu trestu a po propuštění z výkonu trestu jsou sice přínosem pro společnost a odsouzeného, ale je nezbytná a důležitá spolupráce s externími organizacemi, hlavně s nevládními a neziskovými institucemi, pro efektivnější znovuzачlenění propuštěného do společnosti a výchovněsociální působení na klienta.

Inspiraci v tomto ohledu může PMS ČR hledat v zahraničí, kde neziskové organizace doplňují svou činností oblasti, které PMS již nepokrývá. Neziskové organizace se hlavně snaží o realizaci sociálních služeb a následných programů označovány též jako probační resocializační programy, které jsou součástí při výkonu alternativních trestů. Například v Kanadě a ve Velké Británii fungují takzvané domy na půl cesty pro osoby v procesu podmíněného propuštění, které slouží pro propuštěné a ti mají povinnost po určitou dobu bydlet v těchto domech, kde je kontrolováno jejich chování na svobodě, než budou zařazeni zpět do běžné společnosti. Tyto aktivity jsou jak v Kanadě, tak ve Velké Británii financovány státem, ale zajišťují je nevládní organizace najímané justicí. Podobně to takto funguje i v evropských zemích jako například Nizozemsko, Norsko (Štern, Ouředníčková a kol. 2010: s. 173 - 174).

Vývoj v Probační a mediační službě ČR (PMS) se ubírá po inspiraci podobným směrem. Činnost PMS se neobejde bez spolupráce nevládních sektorů a zákonné úpravy tuto spolupráci předpokládají. Novela trestního zákona z roku 2001 například umožnila, aby výkon trestu obecně prospěšných prací (OPP) mohly zajišťovat neziskové a nevládní organizace. Po vstupu našeho státu do EU se v justici působení a aktivity nevládních organizací rozšířilo, z důvodu finanční podpory z Evropského sociálního fondu (ESF). Díky aktivitám neziskových sektorů se v posledních letech vyvinuly a realizovaly zajímavé probační a resocializační programy (Štern, Ouředníčková a kol. 2010: s. 174 - 175).

4.6. Mentor

Slovo mentor je odvozeno z řecké mytologie s příběhem Odyssea a jeho přítele Mentora, kterému Odysseus svěřil výchovu svého syna a svůj dům (Štern, Ouředníčková a kol. 2008: s. 178).

Služba Mentor je specifickou službou, která je založena na oboustranné dobrovolné spolupráci klienta a mentora. Tato služba se podobá službě sociálního kurátora s tím rozdílem, že mentor není studovaný a odborný pracovník, či profesionál, ale je to člověk, laik/dobrovolník, který náleží ke stejné komunitě jako klient. Činnost mentora může být efektivnější tam, kde mezi sebe různé menšiny nepustí cizího úředního pracovníka, aby jim poskytl určitou sociálně-poradenskou činnost.

Mentor je prostředníkem a skrze něho se ke klientům dostávají fungující vzorce chování jejich vlastní komunity, tyto vzorce u klienta snižují riziko žít tak, aby se pohyboval na hranici norem. Mentoring přispívá ze zkušeností k výraznému snižování sociálně patologického chování v komunitách a tak slouží i jako prevence vůči páchání trestných činů (Štern, Ouředníčková a kol. 2008: s. 178).

Tato služba se realizuje skrze neziskovou organizaci RUBIKON (dříve s názvem Sdružení pro probaci a mediaci v justici o.s.), která úzce spolupracuje s PMS ČR. RUBIKON se ohledně mentoringu v ČR inspirovalo dánskou PMS, kde je model mentoringu cílen na klienty z různých etnických skupin. V podmínkách ČR je služba Mentora spojována především s romskými klienty (Štern, Ouředníčková a kol. 2008: s. 178-179).

Aby se laik mohl stát mentorem musí být plnoletý (věk nad 18 let), musí mít čistý trestní rejstřík a být příslušníkem etnické menšiny, v případě mentoringu v ČR musí být příslušníkem především romské menšiny. Tento laik je vyškolen a musí absolvovat rekvalifikační vzdělávací kurz Mentor, který je akreditován MŠMT ČR (Štern, Ouředníčková a kol. 2008: s. 181).

Náplň práce mentorů je konstruktivní poradenství zaměřené na snižování recidivy a praktická pomoc. Jedním z dalších cílů náplně práce je podpora motivace u klienta, aby plnil podmínky uloženého trestu či opatření. Mentor pracuje i s rodinou klienta a s jeho nejbližším sociálním okolím. Snaží se v tomto ohledu o to, aby se aktivovaly pozitivní

zdroje jeho rodiny i klienta a obnovily se vztahy, které byly narušeny spáchaným trestným činem.⁶

---

⁶ Dostupné z: file:///C:/Users/terka/Downloads/Mentor_dilci_projekt.pdf

5. FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ RESOCIALIZACI

5.1. Vybrané faktory ovlivňující resocializaci

Resocializace je složitý proces a je důležité, aby všechny sféry, které mají cíleně na osobu ve výkonu trestu a po výkonu trestu působit, byly propojené a vedly spolu úzkou spoluprací. V rámci resocializace nejde jenom o převýchovu a motivaci k nekriminálnímu životu, ale jde o to, aby negativní a sociálně patologické jevy, které osobu donutily páchat trestné činy, byly spolu s pomocí odborníků a odsouzeného, či propuštěného vedeny pod kontrolu a izolovány.

Během mých konzultací s odborníky, kteří se specializují na vězenství a resocializaci, jsem se dozvěděla jedny a ty samé problémy, které prakticky ovlivňují úspěšné znovuuvedení osoby po výkonu trestu do společnosti. Jeden z hlavních problémů je finanční zadluženost odsouzeného. Bez možnosti pracovního uplatnění odsouzený či osoba po výkonu trestu nemá šanci dluh umořit či dát pod kontrolu, což velmi často vede k opakované trestné činnosti. Jako druhý důležitý aspekt, který ovlivňuje znovuzačlenění do společnosti po výkonu trestu, je opětovné navázání nebo udržování vazby s rodinou. Bohužel se i přesto stává, že odsouzení jsou umístěni do věznic, které jsou daleko od bydliště jejich rodin a ty často nemají dostatek financí, aby uskutečňovaly pravidelné návštěvy. Fungující rodinné zázemí a podpora je pro udržení motivace pro přijetí nové šance vést nekriminální život také zásadní pro další pozitivní rozvoj propuštěného. S fungujícím rodinným zázemím souvisí i problém ubytování. Když propuštěný nemá práci, má dluhy a nemá rodinu, či má zpřetrhané vazby s rodinou nemá možnost ani ubytování a riziko recidivy je zde téměř nevyhnutelné.

Aspektů, které ovlivňují resocializaci je více. Záleží na úhlu pohledu, zda se jedná o sociální problémy bránící resocializaci či osobní. V následující části bakalářské práce je uvedeno několik nejčastějších aspektů, které mi byly sděleny v průběhu schraňování informací od neziskových organizací i státních organizací zabývajících se touto problematikou.

5.1.1. Zadluženost

Zadluženost propuštěných osob z výkonu trestu vzniká různými typy dluhů.

Osoba, která spáchá trestný čin, může učinit takovou škodu, která bude zdrojem zadluženosti. Škody mohou jít v příznivějším případě do desítky tisíc, ale v horším i do miliónu korun. Zadluženost, která je neúměrně vysoká je poté bludným kruhem pro osobu propuštěnou z výkonu trestu a může tak dojít k opakované trestné činnosti. Jestliže se najde případ, kdy propuštěná osoba z výkonu trestu nemá žádný dluh spojený s trestnou činností, tak málo kdy má čerstvě propuštěná osoba v pořádku konto veřejného zdravotního pojištění, výživné či jiný typ dluhu.⁷

Podle analýzy Centra Rubikon (dříve s názvem Sdružení pro probaci a mediaci o.s.), které se soustředí na zadluženost osob ve výkonu trestu byly zjištěny určitá fakta, že osoby ve výkonu trestu nemají přehled o svých dluzích. Odsouzení mnohdy ani nevědí na koho se mají obrátit, aby nedošlo k eskalaci zadluženosti v průběhu pobytu ve věznici a mnohdy nevědí co dělat ani po propuštění z výkonu trestu. Většina odsouzených žije v mylném domnění, že ve výkonu trestu nemohou řešit svou dluhovou situaci a následně ani nekomunikují s věřiteli, u kterých mají určitou dlužnou částku. Rubikon se tedy snaží v rámci kurzů a poradenství, zajistit informovanost odsouzeným o možnostech řešení svých dluhů aby po výkonu trestu nebyly vystaveni neřešitelné dluhové situaci, která by vedla k opětovnému páčání trestného činu (Otmarová, 2012: s. 1).

Obr. 1 Druhy finančních závazků (Otmanová, 2012: s. 6):

Zdroj: http://www.rubikoncentrum.cz/download/analyza_dluhy.pdf

⁷ Dostupné z: <http://www.zabranou.cz/co-delame/>

Řešení této dluhové situace přinesl jeden z projektů zprostředkovaný Rubikonem. Několik věznic, jako například Věznice Nové Sedlo a Oráčov, se zapojilo do projektu „Život po vězení“, který zprostředkovává právě centrum Rubikon. Během výkonu trestu se osoba může i zapojit do aktivit, které jsou zaměřovány na oddlužení jako například „Kurz právního minima“, motivační program „Získej zaměstnání“ (ZZ) a v rámci postpenitenciární péče je v tomto ohledu například možnost navštívit právní poradnu k řešení zadluženosti na svobodě a mentoring (činnost mentora) zde hraje také určitou roli v pomoci k oddlužení.⁸

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že začít pracovat s fenoménem spící zadluženosti se musí již při nástupu do výkonu trestu, kde vznikají počátky resocializace a pokračovat až do dne, kdy je osoba propuštěna z výkonu trestu. V ideální variantě by propuštěná osoba měla být již plně informována o možnostech řešení své dluhové tísně. I relativně úspěšná resocializace může přijít vniveč, když propuštěná osoba nemá možnost a šanci zmírnit své dluhy. V takovém případě je často propuštěná osoba nucena, pod nátlakem neřešitelné situace splácet dluhy, k nelegálnímu získání finančních prostředků.

5.1.2 (Ne)zaměstnanost

(Ne)zaměstnanost je dalším palčivým problémem, který ohrožuje úspěšné znovuzачlenění osob po výkonu trestu do společnosti. Veškeré problémy, které jsou zde uvedeny, se sebou úzce souvisí, a proto je nutné se jim věnovat a v případě nezaměstnanosti hledat možnosti uplatnění propuštěných osob na trhu práce. Když se propuštěná osoba uplatní na pracovním trhu, tak má možnost snížit či odstranit případnou zadluženost a platit ubytování, což vede ke slibnému začátku přijetí nového nekriminálního života. V opačném případě může opět sejít na špatnou cestu a obstarat si finance nelegálním způsobem, což vede k trestné činnosti.

Aby došlo ke snížení nezaměstnanosti u osob propuštěných z výkonu trestu, je zapotřebí infiltrovat tyto osoby na trh práce již v průběhu jejich trestu. Jestliže již od počátku resocializace budou mít odsouzení vtištěny pracovní návyky, na které nebyli zvyklí, pak mají na svobodě větší šanci vydržet bez dozoru a pomoci v zaměstnání. Hlavní motivací k práci je odměna a ta slouží jako nástroj ke splácení různých typů dluhů ať už vůči státu či

---

⁸ Dostupné z: <http://vscr.cz/veznice-oracov-84/informacni-servis-1606/aktuality-184/spoluprace-se-sdruzenim-pro-probaci-a-mediaci-v-justici-7004>

vůči výživnému. Bohužel ne vždy se všem osobám propuštěným z výkonu trestu podaří začlenit do pracovního režimu a to buď z důvodu nepříznivých charakterových vlastností či je málo možností uplatnění se na trhu práce se záznamem v rejstříku trestu či je překážkou výše dosaženého vzdělání (Mišovská, 2012: s. 3).

Práce jako potřeba je velice důležitá i pro další formování osoby po výkonu trestu. Práce mu poskytuje možnost nejen finančního ohodnocení, ale také seberealizaci, získání sebevědomí, vymezuje se osobní status a identita (Novotná, 2013: s. 10).

Pro většinu zaměstnavatelů je důležité, aby jeho budoucí potencionální zaměstnanec měl čistý trestní rejstřík podle nejnovějšího výzkumu LMC se jedná o 55 % firem, které požadují čistý trestní rejstřík. Bohužel se tento požadavek vztahuje i na pozice, kde takovéto opatření nepovažují za nutnost. Když osoba na počátku, kdy žádá o zaměstnání, narazí na takovýto problém, může ji to demotivovat v dalších pokusech.

Na minimalizaci tohoto problému se zaměřuje několik organizací jako například sociální podnik Dismas a Rubikon centrum, jehož součástí je Pracovní agentura Rubikon (původní název Sdružení pro probaci a mediaci v justici o.s.), která je mostem mezi osobou s kriminální minulostí a uplatněním se na trhu práce. Pracovní agentura Rubikon úzce spolupracuje s vybranými věznicemi, kde odsouzeným osobám zprostředkovává různé typy programů, jako například řešení dluhů, rekvalifikaci a získání pracovních dovedností, příprava na propuštění kroky po propuštění.⁹

Zahlázení odsouzení

Z výše uvedených skutečností je obecně známo, že negativní důsledky uvěznění přetrvávají i po výkonu trestu. V případě, když chce osoba po výkonu trestu získat zaměstnání, je pro ni překážkou záznam v rejstříku trestů. Ale je zde možnost, kdy propuštěná osoba může požádat o výmaz z rejstříku trestu a tím se otevřou další možnosti uplatnění na trhu práce.

Proces výmazu záznamu z rejstříku trestu se nazývá podle § 363 trestního řádu „Zahlázení odsouzení“. Podle § 363 „o zahlázení odsouzení rozhoduje soud na žádost odsouzeného nebo na návrh zájmového sdružení uvedeného v § 4 odst. 1“ (Zákon č.141/1961 Sb. § 363).

---

⁹ Dostupné z: <http://www.rubikoncentrum.cz/pracovni-agentura-hledam-praci.php>

Pro zahlazení odsouzení musí osoba po výkonu trestu splnit určité podmínky, aby došlo k výmazu v co nejkratším možné lhůtě. Okresní soud schválí zahlazení odsouzení v případě, že osoba po výkonu trestu vede řádný život nepřetržitě po určité lhůty, které se počítají podle délky odsouzení. Existuje i možnost předběžného zahlazení odsouzení dříve než ve stanovené lhůtě, podle délky odsouzení. Tento způsob lze uskutečnit jen tehdy, kdy osoba po výkonu trestu prokáže svým velmi dobrým chováním, že se napravila. Vyhovění či zamítnutí žádost je na zvážení soudu, přičemž soud přihlíží i k tomu zda se za propuštěnou osobu zaručí osoba/organizace, které se zavazuje k dovršení nápravy odsouzeného.¹⁰

5.1.3. Vzdělání

Vzdělání je jedním z faktorů ovlivňující resocializaci a reintegraci propuštěného. Vzdělání velice úzce souvisí s faktorem (ne)zaměstnanosti osoby po výkonu trestu. Pro to, aby osoba po výkonu trestu měla větší šanci se svým vzděláním při uplatnění na trhu práce, přispívají i různé programy a projekty již v průběhu trestu, či po výkonu trestu.

Ve věznicích je zajišťováno vzdělávání odsouzených v průběhu jejich výkonu trestu odnětí svobody a to formou programu zacházení. Vzdělávání je realizováno zaměstnanci oddělení výkonu trestu a v rámci plnění programu zacházení je zaměřeno například na jazykovou přípravu, kurz základů obsluhy PC, základy společenských věd, rekvalifikační kurz jednoduché obsluhy pro zařízení restauračního typu, všeobecné vzdělávání, kurz historických a přírodních zajímavostí. V rámci vzdělávání se lehce liší nabídka podle oddělení například na specializovaném oddělení jsou zahrnuty do vzdělání i kurz občanské nauky, právní vědomí, sociálně právní poradenství (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 55).

Věznice se snaží do vzdělávání odsouzených zahrnout co nejpotřebnější kurzy pro uplatnění na trhu práce, aby následná reintegrace a resocializace byla pro odsouzené co nejplynulejší po výkonu trestu. Vzdělávání a rekvalifikační kurzy snižují u osob po výkonu trestu riziko recidivy a navyšují možnost uplatnění se na trhu práce. (Anonym, 2002: s. 43).

V rámci výkonu trestu mají odsouzení možnost doplnit si formou denního studia i základní, či středoškolské vzdělání. Tato možnost není určena všem, prioritně je tato

---

¹⁰ Dostupné z: http://www.rubikoncentrum.cz/download/vyukove_materialy_pro_klienty.pdf

možnost poskytnuta mladistvým osobám, osobám bez jakékoliv odborné kvalifikace a skupinám osob obtížně integrovatelných do společnosti.¹¹

Takovýchto kurzů, které napomáhají odsouzeným s následným uplatněním se na trhu práce po výkonu trestu, je potřeba více. Na obrázku č. 2 je zřejmé, že velkou část vězňených osob zastávají odsouzení se základním vzděláním a pro ně je takovýto kurz novým začátkem a velkým přínosem pro život na svobodě a možnost získání zaměstnání se zvyšuje a tím se snižuje riziko recidivy.

Obr. č. 2 Členění odsouzených dle nejvyššího dosaženého vzdělání (údaje k 31. 12. 2013)

vzdělání	muži	ženy	celkem	celkem v %
nezjištěno (cizinci), neuvedeno	120	11	131	0,92%
zvláštní škola	341	20	361	2,52%
bez základního vzdělání	33	15	48	0,34%
nedokončené základní	300	28	328	2,29%
základní vzdělání	5 894	383	6 277	43,89%
vyučení bez maturity	5 212	172	5 384	37,65%
vyučení s maturitou	342	13	355	2,48%
středoškolské vzdělání bez maturity	82	12	94	0,66%
středoškolské všeobecné vzdělání s maturitou	193	37	230	1,61%
středoškolské odborné vzdělání s maturitou	770	89	859	6,01%
vyšší odborné	10	4	14	0,10%
vysokoškolské vzdělání I. stupně (Bc.)	42	6	48	0,34%
vysokoškolské vzdělání II. stupně (Mgr., Ing.)	133	16	149	1,04%
vysokoškolské vzdělání III. stupně (doktorát)	19	4	23	0,16%
celkem	13 491	810	14 301	100,00%

Zdroj: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Rocenska_2013.pdf

¹¹Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-ostrov-nad-ohri-88/informacni-servis-1610/vzdelavani-a-zamestnanost-veznu-896/obecna-informace-o-zamestnavani-veznu-2796>

5.1.4. Rodinné vazby

Rodina je základní společenská instituce, které je zdrojem ochrany a lásky, ale také přispívá k formování člověka, který je jejími členy determinován jak pozitivním, tak negativním způsobem.

V průběhu celého trestu odsouzeného je to právě rodina, která je po celou dobu trvání trestu záchytným bodem pro odsouzeného a nejen po psychické stránce. Rodinné vazby s ohledem na resocializaci jsou velice důležité. Pocity že se má odsouzený kam vrátit a o koho se v prvních dnech po propuštění opřít jsou i rozhodující v prvních počinech na svobodě a pro nový životní start a úspěšné znovuzачlenění do společnosti. Díky udržováním funkčních rodinných vazeb se po propuštění osoby z výkonu trestu snižuje i riziko opětovného páčání trestného činu (Griffiths, 2005: s. 22).

Negativní dopad na udržení rodinných vazeb má dlouhodobé uvěznění odsouzeného. V případě dlouhodobých trestu odnětí svobody se ne zřídka stává, že se rodinné vazby rozpadnou a v takovém případě je ohroženo i úspěšné znovuuvedení osoby po výkonu trestu do společnosti. Motivace pro nápravu a znovuuvedení do společnosti upadá.¹²

Podle vnitřního řádu jedné z věznic je vnější kontakt zajišťován skrze sociálního pracovníka, který je odsouzenému nápomocen v oblasti udržování rodinných a vnějších vazeb. Udržování těchto vazeb je poté prospěšné v rámci resocializačních procesů u odsouzeného (Vnitřní řád věznice, 2007: s. 18).

Pro udržování rodinných vazeb odsouzeného se významně zasazuje Český helsinský sbor, který vytvořil projekt s názvem „Děti vězněných rodičů“. Tento projekt je především zaměřen na to, aby děti vězněných rodičů měly možnost osobního kontaktu s nimi.

---

¹² Dostupné z : <http://www.zabranou.cz/co-delame/>

5.1.5. Prizonizace

*„Prizonizace je souhrnné označení všech negativních jevů, které působí na odsouzené v průběhu výkonu trestu odnětí svobody. Je to vlastně proces postupného přizpůsobování se způsobu života ve věznici, společenství odsouzených a tzv. vězeňské subkultuře. Tento proces negativně ovlivňuje možnost resocializace a reintegrace odsouzeného do normální společnosti“.*¹³

Nejvíce jsou ohroženi prizonizací kriminální recidivisté, kteří vnímají vězení jako součást jejich života. Prizonizace je takzvané přijetí vězení za domov, což vede k negativnímu působení na osobu, pro kterou má být vězení nástrojem pro nápravu (Černíková, 2008: s. 119).

Prizonizace má dvě složky a to složku Institucionalizace a Ideologizace. Složka Institucionalizace znamená výsledek adaptace na vysoce a přísně organizovaný život ve vězení, což má za následek ztrátu aktivity a chuti do života. Touto adaptací se snižuje i možnost adaptace na život po výkonu trestu, tedy na svobodě a naopak se upevňuje akceptace vězeňského způsobu života (Sochůrek, 2007: s. 11).

V rámci institucionalizace vzniká takzvaná vězeňská subkultura, kde jsou určitá pravidla. Vězni, kteří jsou součástí této subkultury, předstírají poslušnost a tím jsou ze strany personálu považováni za bezproblémové vězně. Když do této subkultury přijde nový vězeň, je touto subkulturou ohrožen. Když by se rozhodl vzepřít proti pravidlům, které si institucionalizovaní vězni vytvořili mezi sebou, může být považován dokonce i ze strany personálu za problematického vězně. V případě, kdy chce tento vězeň požádat o pomoc vězeňský personál, je ohrožen institucionalizovanou skupinou vězňů, kteří ho budou považovat za tzv. „bonzáka“ a bude z jejich strany vystaven šikaně. V tomto případě je nucen k přijetí pravidel subkultury, aby nebyl vystaven nátlaku a intrikám ostatních vězňů. Bohužel takovéto vězeňské klima působí na odsouzeného více desocializačně než resocializačně. (Černíková, 2008: s. 119 - 120).

Další negativní dopad na odsouzeného má ideologizace což je proces, který vede k přizpůsobování se normám, názorům, postojům a hodnotám, které se vytvářejí v neformálních skupinách odsouzených, přizpůsobení se vězeňské subkultuře, které má desocializační charakter. Odsouzený se poté chová tak, jak by se za normálních okolností

---

¹³ Dostupné z: <http://definitions.uslegal.com/p/prisonization/>

na svobodě nechoval, jen aby nevybočoval z řady a nebyl ze strany vězňů šikanován či ze strany personálu kázeňsky trestán. Dalo by se říci, že ideologizace je výsledkem institucionalizace (Černíková, 2008: s. 120 - 121).

5.1.6. Alternativní tresty

Termín alternativní trest nemá v českém trestním zákonu a trestním řádu právní zakotvení. Rozhodujícím pro AT bylo přijetí zákona o Probační a mediační službě č. 257/2000 Sb., který vytvořil institucionální podmínky pro širší uplatňování alternativních trestů a postupů v trestní justici.¹⁴

Alternativním trestem se rozumí takový trest, který nahrazuje nepodmíněný trest odnětí svobody. V alternativních trestech nejde o to, aby pachatel byl zbaven svobody a uvězněn, ale jsou mu uložena určitá omezení a povinnosti. Velkým pozitivem tohoto trestu je zachování sociálních vazeb rodinných, pracovních, společenských. Tento způsob trestu se snaží řešit problém přeplněnosti věznic a nežádoucí projevy prizonizace a zároveň dává odsouzenému šanci k nápravě způsobené škody například obecně prospěšnými pracemi (Štern, Ouředníková a kol., 2010: s. 203).

V rámci trestů by neměl být považován trest odnětí svobody jako přirozená forma trestu. Samozřejmě trest odnětí svobody má svůj účel v rámci závažnosti trestného činu, ale v případech, kdy pachatel spáchá drobný trestný čin, se může trest odnětí svobody minout účinkem, neboť se může stát kontraproduktivním při nápravě, resocializaci a reintegraci. Alternativní trest může být v určitých případech efektivním nástrojem pro nápravu pachatele a následná reintegrace a resocializace může být úspěšnější než u trestů odnětí svobody, kde se dotyčný izoluje od veškerých vazeb, tedy i od těch pozitivních.

V České republice se mívají alternativními tresty veškeré tresty vymezené v ustanovení § 27 trestního zákoníku, výjimkou jsou tresty odnětí svobody, podmíněné odsouzení, podmíněné odsouzení s dohledem a trest propadnutí náhradní hodnoty (Žiak, 2008: s. 51)

Alternativní tresty se mohou dělit podle několika hledisek na (Žiak, 2008: s. 52):

- AT postihující svobodu (zákaz pobytu, obecně prospěšné práce, vyhoštění, zákaz činnosti)

---

¹⁴ Dostupné z: http://www.rubikoncentrum.cz/download/vyrocní_zpráva_2000-pdf.pdf

- AT postihující majetek (propadnutí majetku, propadnutí věci, peněžitý trest, propadnutí náhradní hodnoty)
- AT postihující čest odsouzeného (ztráta čestných titulů, vojenské hodnosti, vyznamenání)
- AT samostatné (obecně prospěšné práce, propadnutí majetku, podmíněné odsouzení, zákaz činnosti, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, peněžitý trest, zákaz pobytu, propadnutí náhradní hodnoty)
- AT vedlejší (ztráta vojenské hodnosti, čestných titulů a vyznamenání)
- AT absolutně určité (ztráta vojenské hodnosti, čestných titulů a vyznamenání)
- AT relativně určité (peněžitý trest, propadnutí majetku, obecně prospěšné práce, podmíněné odsouzení, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, zákaz činnosti, vyhoštění a zákaz pobytu, propadnutí náhrady hodnoty)

Alternativním trestům se věnuje, podporuje je a snaží se rozvíjet nové a nové alternativy PMS. Činnost PMS se soustřeďuje na preferenci alternativních trestů namísto nepodmíněného trestu odnětí svobody. Takovýto způsob se snaží probační úředníci prosadit u soudu hlavně v případech menší trestné závažnosti, kdy ustupuje zájem státu na potrestání pachatele a je dáována přednost kompenzací škody a jiné újmy, jež byla způsobena oběti trestného činu (Větrovec, Nedorost a kol., 2002: s. 11 - 12).

Častými ukládanými alternativními tresty v ČR, na jejichž vykonávání dohlíží PMS, jsou tresty domácího vězení, trest zákazu vstupu a nejčastějším ukládaným alternativním trestem v ČR je trest obecně prospěšných prací. Tento trest přináší mnoho pozitiv, kdy pachatel trestné činnosti není izolován od pozitivních sociálních vazeb, na základě uloženého trestu může dojít k zahlazení odsouzení a náhrady škody, kterou pachatel svým trestným činem oběti způsobil. Jedním z pozitivních přínosů je i nízká nákladnost na tento druh trestu oproti trestu odnětí svobody, kde náklady na jeden den pobytu odsouzeného ve věznici se pohybují kolem 800 Kč.¹⁵

---

¹⁵ Dostupné z: <https://www.pmscr.cz/obecne-prospesne-prace/>

5.2. Přehled nevládních organizací napomáhajících k resocializaci osob po výkonu trestu

5.2.1. Rubikon

Rubikon centrum, dříve známé pod názvem Sdružení pro probaci a mediaci v justici o.s., je jednou z nejznámějších nestátních organizací, která se věnuje osobám po výkonu trestu a jejich začlenění zpět do společnosti. Vznik Rubikon centra sahá do roku 1994.¹⁶

Centrum Rubikon pomáhá pachatelům trestných činů s uplatněním se na trhu práce a s opětovným zapojením se do běžného života po výkonu trestu. Tato činnost významně přispívá ke snižování recidivy u propuštěných osob z výkonu trestu. Rubikon centrum velice pomáhá při řešení faktorů ovlivňující resocializaci, jako jsou zadluženost, nezaměstnanost a podpora pachatele ve výkonu alternativních trestů. Rubikon vytváří programy, které pomáhají lidem s kriminální minulostí a tyto programy jsou nástrojem proti opakování trestných činů u propuštěných osob.

Služby, které Rubikon centrum poskytuje se dělí na:

- služby směřující ke zvýšení efektivity alternativních trestů
- služby k řešení zadluženosti
- služby ke zvýšení zaměstnanosti

Centrum Rubikon se snaží navázat vazby se svým potencionálním klientem již ve výkonu trestu. V rámci vězeňských programů, které Rubikon centrum zprostředkovává, je větší šance motivovat odsouzeného k lepšímu životu po výkonu trestu a k možnosti navrácení se zpět úspěšně do společnosti. Část osob ve výkonu trestu odnětí svobody si nedokáže představit, jak bude probíhat jejich návrat zpět do běžného života ať už je to z jakéhokoli důvodu. Rubikon centrum je tu od toho, aby tento přesun propuštěný zvládl co nejplynuleji. Odsouzený je skrze Rubikon připravován komplexně na život po vězení

---

¹⁶ Dostupné z: http://www.rubikoncentrum.cz/download/vyrocnizprava_2000-pdf.pdf

a nejhlavnějším cílem je rozvíjet u klienta sebevědomí, schopnosti a dovednosti, které mu pomohou s uplatněním na trhu práce.¹⁷

5.2.2. Za branou

Organizace za branou je specifická svou činností tím, že se zaměřuje svými programy i na rodiny vězňených osob, což významně ovlivňuje faktor ovlivňující resocializaci osoby po výkonu trestu a tímto faktorem jsou rodinné vazby.

Sdružení Za branou se v rámci postpenitenciární péče zaměřuje svými programy na snižování rizika recidivy, aby tím zvýšilo úspěšnost reintegrace a resocializace propuštěného. Cílená odborná pomoc tkví v projektech, které se snaží pomoci osobám z výkonu trestu v situacích, které jsou pro ně nejtěžší, to je například přechod osoby z VT do společnosti, upevňování rodinných vazeb, dluhová tíseň a nezaměstnanost.¹⁸

Přehled projektů občanského sdružení:

- Svépomocná skupina osob blízkých ve vězení
- Společně pro rodinu
- Prison Family and Art Fest
- Pomoc po návratu z vězení:
  - Korespondenční odborné poradenství
  - Ambulantní odborné poradenství
  - Mentoring a krizová pomoc po propuštění

Sdružení Za branou je hlavně poradnou pro osoby ve VT a po VT a pro jejich rodiny. Občanské sdružení se snaží být záslužné v oblasti pomoci osobám s kriminální minulostí, ale zároveň neplýtvá s pomocí tam, kde by jeho pomoc ztrácela svůj význam a byla by to ztráta času. Odborní zaměstnanci se nesnaží převzít tíhu změny propuštěného na sebe, pracovníci tohoto sdružení jen hlídají proces reintegrace s resocializací tak, aby propuštěný byl informován o svých možnostech a situaci a to ho vedlo k samostatnosti a chuti vést nový nekriminální způsob života.¹⁹

---

¹⁷ Dostupné z: http://www.rubikoncentrum.cz/download/VZ_2013.pdf

¹⁸ Dostupné z: <http://www.zabranou.cz/co-delame/publikace/>

¹⁹ Dostupné z: <http://www.zabranou.cz/co-delame/>

5.2.3. Romodrom

Romodrom je občanské sdružení, které bylo založeno v roce 2001. Původně se sdružení zaměřovalo pouze na pomoc romskému etniku, ale později svou činnost otevřel všem osobám, které jsou ohrožené sociální exkluzí. Jejich pomoc mohou využít ohrožené osoby v 8 krajích České republiky.²⁰

Resocializačně a reintegračně Romodrom pomáhá osobám ve VT a po VT prostřednictvím služeb jako jsou „Sociální a pracovní rehabilitace“, Vězeňské programy ve věznicích Pardubice, Oráčov, Vinařice a projekt „PREROD 2013“.

Program Sociální a pracovní rehabilitace má mj. za cílovou skupinu i osoby ve VTOS. Tento program má za cíl motivovat odsouzené ke změně hodnot a přístupu k životu a snaží se jim poskytovat poradenství a pomoc ve všech životních oblastech zejména při návratu na trh práce, zajištění finanční stability (dluhové poradenství). Pracovníci tohoto programu mají za cíl zlepšení sociální integrace odsouzeného.

Vězeňské programy jsou službou sociální prevence. Cíl programů je sociální stabilizace a začleňování osob opouštějící výkon trestu. Náplní programu jsou zejména činnosti: pomoc při komunikaci s úřady a dalšími organizacemi, zprostředkování právního poradenství, odborné dluhové poradenství, podpora kontaktu klienta s rodinou, práce s rodinou odsouzeného, asistence při ubytování a zaměstnávání, zajištění civilního šatstva před výstupem a terénní sociální práce v rodinách bezprostředně po propuštění.

Dalším nástrojem sdružení je projekt „PREROD 2013“, ten byl vytvořen s cílem snižování recidivy propuštěných osob z VTOS. Prevence recidivy tohoto projektu spočívá v podporování rodinného zázemí a pracovního uplatnění odsouzeného. Projekt je zaměřen na sociální začleňování propuštěného a případně jeho disfunkční rodiny.²¹

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že hlavní činností sdružení Romodrom je působení na faktory ovlivňující resocializaci osob po VTOS jako jsou rodinné vazby, zaměstnání a dluhová situace. Cílené a úspěšné působení může pak výrazně ovlivnit riziko recidivy u propuštěného.

---

²⁰ Dostupné z: <http://www.romodromcz.cz/new/index.php>

²¹ Dostupné z: http://www.romodromcz.cz/cs/kdojsme/zpravy/ROMODROM_CZ_2013_NAHLED.pdf

5.2.4. Liberty people

Sdružení tohoto typu vzniklo poměrně dlouho, jeho činnost byla zahájena v roce 2013. Cílem sdružení je působení na osoby s kriminální minulostí i na osoby ve VTOS tak, aby se předešlo opětovného páchání trestné činnosti a jejich resocializační proces byl dotažen až do konce.

Liberty people navazuje kontakt s klienty již v průběhu VTOS a následně se zaměřuje na sociální potřeby odsouzeného, osob po VTOS a osob vykonávající alternativní tresty. Nad touto cílovou skupinou sdružení vykonává kontrolní činnost a snaží se své klienty korigovat a motivovat k novému nekriminálnímu životu. Druhou hlavní činností občanského sdružení je odborné dluhové poradenství spolu s právním poradenstvím.

V rámci efektivního působení spolupracuje sdružení s dalšími odborníky a státními orgány jako jsou například PMS, soudy, VSČR, Finanční úřady, psychologové.²²

5.2.5. Český helsinský výbor

Český helsinský výbor se zaměřuje na lidská práva a vykonává nad jejich dodržováním kontrolní činnost. Výbor byl založen roku 1988, aby v tehdejší ČSSR sledoval dodržování a porušování lidských práv.

V rámci resocializace a reintegrace propuštěného se snaží svou činností prosazovat různé projekty na podporu rodin odsouzených a tím zlepšil sociální vazby mezi odsouzeným a jeho rodinou, hlavně co se týká kontaktu odsouzeného rodiče s jeho dětmi. Snaží se pozitivně ovlivnit udržování a utužování rodinných vazeb což je jedním z hlavních faktorů ovlivňující úspěšnou resocializaci a reintegraci osoby po VTOS.

V rámci utužování rodinných vztahů probíhal do roku 2013 projekt „Děti vězněných rodičů“ a nyní se ČHV snaží o to, aby se rozšířily tzv. video návštěvy ve vězení přes Skype či jinou podobnou platformu. Možnost využití video návštěv bude prospěšná pro rodiny, které mají finančně náročné dojíždění do věznice za členem rodiny. Projekt „Děti vězněných rodičů“ má mj. za cíl vytvořit při návštěvě takové podmínky, aby se děti necítily úzkostně a nebyly deprimovány vzhledem k prostředí, kde je návštěva vykonávána.

---

²² Dostupné z: <http://www.libertypeople.cz/news/uvodni-slovo-predsedy/>

Při návštěvě doprovází dítě asistent, který ošetří citové rozpoložení dítěte i vězněného rodiče a snaží se odstranit komunikační bariéry.²³

5.2.6. Armáda spásy

Tento druh neziskové organizace je součástí všeobecné křesťanské církve. Svou činností se snaží poskytovat duchovní a sociální pomoc těm, kteří se ocitli v tíživé životní situaci. Armáda spásy vznikla původně v Británii a rozšířila se následně do mnoha dalších zemí.

V rámci resocializačního a reintegračního procesu přispívá armáda spásy svou duchovní činností osobám ve VTOS a po VTOS. Armáda má jeden z programů, který se zaměřuje přímo na penitenciární péči. Pracovníci armády spásy pravidelně dojíždějí do věznic a snaží se osoby ve VTOS morálně a materiálně podporovat. Jejich služby mohou využít i osoby propuštěné, které hledají ubytování. Ubytování je zprostředkované formou azylových domů Armády spásy. Výjimečně pracují zaměstnanci Armády spásy i s rodinami odsouzených, aby jim vyjádřili podporu.²⁴

5.2.7. Dismas

Dismas kavárna byla založena roku 2014, tento projekt vznikl za finanční podpory EU.

Kavárna Dismas je druh sociálního podniku, který se snaží řešit faktor ovlivňující resocializaci a tím je nezaměstnanost. Tento sociální podnik má požadavek na své zaměstnance, že musí mít záznam v rejstříku trestu. Navázání pracovního poměru s propuštěným je po dobu 8 měsíců, kdy je zde přijat na poloviční úvazek (Vejvodová, 2015: s. B12).

Tento projekt má za cíl upevnit u propuštěného pracovní návyky a motivovat ho do budoucna k získání nového zaměstnání. (Vojvodová, 2015: s. B5)

---

²³ Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/o-nas/>

²⁴ Dostupné z: <http://www.armadaspasy.cz/>

5.2.8. SANANIM

Tuto neziskovou organizaci jsem zahrnula do své bakalářské práce z toho důvodu, že určité procento osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody byly či stále jsou drogově závislé. Tento problém je spouštěčem dalších problémů, které ohrožují efektivní resocializaci propuštěného, protože drogy a kriminalita spolu vždy souvisí.

Občanské sdružení SANANIM má za cíl léčbu drogově závislých, vytváří určité preventivní programy a snaží se o to, aby se osoby s drogovou minulostí začlenily zpět do společnosti.²⁵ Resocializace drogově závislých znamená eliminaci problémů, které doprovázejí člověka drogově závislého v našem případě propuštěného, který je drogově závislý. Sdružení SANANIM se snaží navázat spolupráci s drogově závislou osobou již ve VTOS a dále mu zajistit plynulý přechod do společnosti. Osoba, která navázala spolupráci s tímto sdružením ve výkonu trestu a následně v něm pokračuje po výkonu trestu, má možnost využít programů sdružení, které se zaměřují na to, aby klient dosáhl sociální a hmotné stabilizace (Sadílková a kol., 2012: s. 55 - 57).

---

²⁵ Dostupné z: [http://www.sananim.cz/centrum-pro-osoby-v-konfliktu-se-zaknem-\(cokuz\)/nase-cile.html](http://www.sananim.cz/centrum-pro-osoby-v-konfliktu-se-zaknem-(cokuz)/nase-cile.html)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6. PRŮBĚH, POPIS A STATISTIKY VÝZKUMU

6.1. Cíl výzkumu a jeho zaměření

Stanovený cíl ve výzkumné části bakalářské práce je explorační, což znamená, že slouží k vysvětlení souvislostí (Olecká, Ivanová, 2010: s. 20). Cílem praktické části této bakalářské práce je zmapování faktorů, které jsou v resocializaci osob po výkonu trestu klíčové a zvyšují či snižují šanci úspěšného návratu do společnosti. Výzkum je zaměřen na to, zda u osoby, která měla zkušenost s trestem odnětí svobody, byla připravená na propuštění z výkonu trestu a zda nástroje nápravy ve vězení působily cíleně a efektivně a mj. zda osoba po propuštění z výkonu trestu je připravena na nový nekriminální život či se snaží vyhledat následnou postpenitenciární péči, která by osobě po výkonu trestu napomohla s dokončením resocializace.

6.2. Popis cílové skupiny

Pro výzkumnou část mé bakalářské práce jsem se zaměřila na osoby, které měly zkušenost s výkonem trestu odnětí svobody. Oslovení respondenti jsou muži v zastoupení všech věkových kategorií s převahou mladší a střední dospělosti. Okruh osob, které jsem oslovila, byl zvolen v rámci možností poskytnuté spolupráce ze stran neziskových organizací i státních zařízení. Navázání spolupráce s odbornými zaměstnanci státních organizací a neziskových sektorů bylo klíčové k úspěšné realizaci mého výzkumu. Na výzkumné části se podílelo 50 dotazovaných.

6.3. Metody výzkumu

V empirické části v rámci výzkumu této práce byl zvolen kvantitativní výzkum. Kvantitativní výzkum je metoda pro sběr dat a využívá se především tam, kde je předpoklad zkoumání velké cílové skupiny. Kvantitativní výzkum je označován za vědeckou metodu deduktivní, kde se testují hypotézy a teorie (Chráška, 2007: s. 12).

Kvantitativní výzkum zahrnuje pro sběr dat několik možných metod jako například anketa, pozorování, škálování, dotazník, interview, experiment (Gavora, 2010: s. 76 - 133). Pro potřeby této bakalářské práce byla zvolena metoda dotazníku pro sběr dat, z důvodů oslovení velkého obsahu respondentů. Pro metodu dotazníku lze využít několik kombinací

otázek jako uzavřené, otevřené a polootevřené. Uzavřené otázky se rozumí takové otázky, u kterých jsou přesně definovány odpovědi a respondent má možnost volby za a, b, c atd. Otevřené otázky jsou náročnější na vyhodnocování, zde se respondent může rozepsat a má volné pole působnosti. Polootevřené otázky jsou kombinací uzavřených a otevřených otázek, kde respondent má předem definovaný výběr otázek a dále musí objasnit, vysvětlit proč zvolil danou odpověď. Posledním typem jsou šalovací otázky, které poskytují odstupňované hodnocení jevu (Gavora, 2010: s. 100 - 104). V dotazníku, který byl zvolen pro výzkum, jsem zvolila kombinaci převážně uzavřených a polootevřených otázek spolu s jednou škálovací otázkou. Vzor dotazníku je v příloze č. 1.

6.4. Metoda vyhodnocování sběru dat

Pro účely této bakalářské práce bylo pro statistické vyhodnocení a následnou tvorbu grafických výstupů použit tabulkový program excel. Pro základní vyhodnocení byly použity výsečnicové grafy, především pro svou jednoduchost. Doplnkem výsečnicového grafu, který se zaměřoval na grafické zpracování otázky číslo 11, je soubor grafů znázorňující závislost škálově hodnocených faktorů.

6.5. Hypotézy

H₁: Po dokončení penitenciární péče a následného propuštění osoby z VTOS se osoby necítí být připraveny na znovuuvedení do společnosti.

H₂: Osoby před propuštěním z VOTS jsou informovány o následné postpenitenciární péči.

H₃: Pro osoby po VTOS je důležité pro úspěšné dokončení resocializačního procesu pomoc rodiny či blízkých.

H₄: V rámci státních organizací nejvíce pomáhá osobám po VTOS navázání spolupráce s PMS.

H₅: Program zacházení má na osobu ve VTOS částečný vliv v rámci resocializačního procesu.

H₆: Velká část osob ve VTOS nemůže udržovat rodinné vazby se svými rodinnými příslušníky z důvodu dálkového rozpětí mezi místem věznice a bydlištěm rodiny, kdy rodina nemá dostatečné finanční prostředky na dojíždění.

H₇: Největším problémem pro dokončení úspěšné resocializace po VTOS je nedostatečné sociální zázemí a nezaměstnanost.

H₈: Faktor, který nejvíce ovlivňuje resocializační proces je rodina.

6.6. Průběh a způsob sběru dat

Sběr dat se odvíjel od zvolené metody výzkumu a od zvolené skupiny respondentů. Před výzkumem byl učiněn na konci února pilotní výzkum v organizaci, která se zaměřuje na zaměstnávání osob se záznamem v rejstříku trestu. Pilotní výzkum měl ověřit srozumitelnost a náročnost položených otázek. Časová náročnost dotazníku byla v průměru 12 minut. Na základě připomínek dotazovaných v průběhu pilotního šetření byl dotazník po konzultaci s odborným konzultantem v rámci možností pozměněn, aby nedocházelo k případnému nepochopení položené otázky.

Terénní výzkum probíhal v polovině března, kdy jsme díky pomoci odborného pracovníka státní organizace a pracovníků neziskových organizací měli možnost zahájit šetření. Z důvodu bezpečnosti a ochrany osobních údajů si odborní pracovníci a organizace, které nám pomohly s výzkumem, nepřejí být jmenováni. Z bezpečnostních důvodů jsem nemohla být osobně přítomna při sběru dat. Sběr dat byl zajištěn prostřednictvím již zmíněných odborných zaměstnanců. V dotazníku byly uvedené veškeré instrukce k postupu na vypracování pro respondenty. S instrukcemi a s obsahem dotazníku byli seznámeni i odborníci, kteří nám zajistili sběr dat. Z 60 rozdaných dotazníků byla návratnost 50 řádně vyplněných dotazníků.

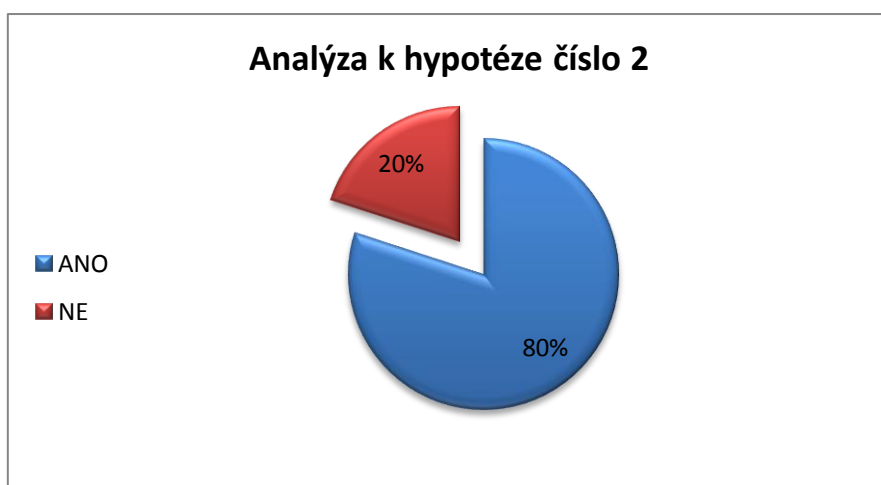
6.7. Grafické zpracování a popis sebraných dat

Graf č. 1 ověření hypotézy číslo 1: Většina odsouzených se necítí být připravena na uvedení z prostředí penitenciárního do běžného života.

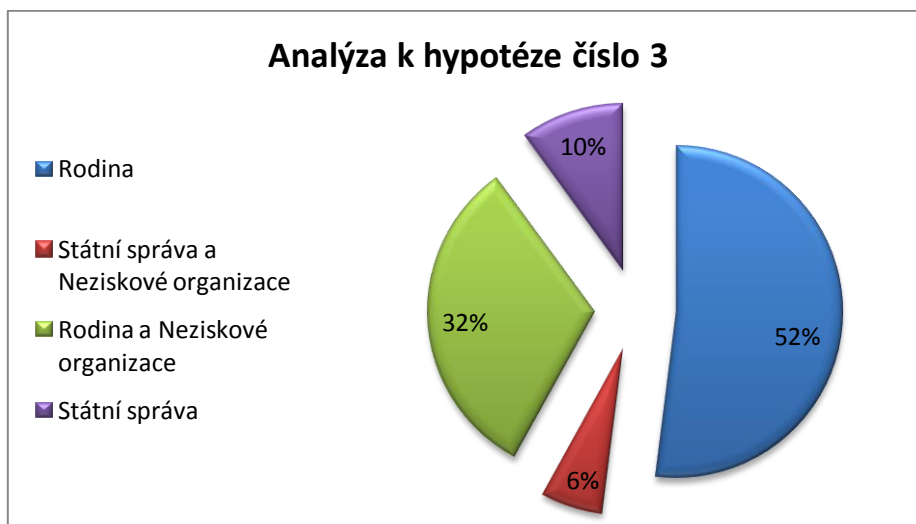
Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že většina odsouzených osob se na život po výkonu trestu cítila být připravena. Hned po nejvíce odpovědí ano následuje odpověď částečně a pouhých 18 % respondentů odpovědělo, že se necítí být připraveni na znovuuvedení z prostředí vězení do běžného života. Toto zjištění je překvapující, z důvodu toho, že velká část osob se do výkonu trestu vrací po propuštění zpět. Hypotéza se mi tak nepotvrdila a následně o ní budu pojednávat a rozvádět v diskuzi.

Graf č. 2 ověření hypotézy číslo 2: Osoby před propuštěním z VOTS jsou informovány o následné postpenitenciární péči.

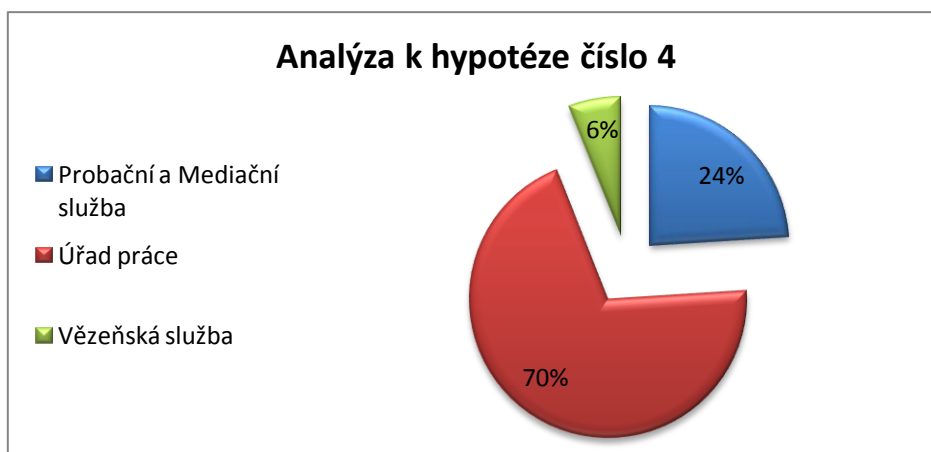
Oslovení respondenti se v drtivé většině vyjádřili, že jsou informováni o následné péči po výkonu trestu odnětí svobody. V návaznosti na graf č. 1 vyplývá, že nápravná postpenitenciární péče funguje efektivně a cíleně. Otázkou opět tedy zůstává proč je riziko recidivy tedy tak vysoké. O souvislostech se budu dále vyjadřovat v diskuzi.

Graf č. 3 ověření hypotézy číslo 3: Pro osoby po VTOS je důležité pro úspěšné dokončení resocializačního procesu pomoc rodiny či blízkých.

Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena s tím, že doplňkovou pomocí k rodině je pomoc neziskových organizací. Ale pro 52 % respondentů je stavěna pomoc rodiny ke znovuuvedení do společnosti na první místo a dalších 32 % využívá pomoci jak rodiny, tak neziskových organizací. Na tuto otázku mohli oslovení respondenti vybrat více možností, já jsem na výše uvedeném grafu vybrala a uvedla tedy ty nejzajímavější kombinace.

Graf č. 4 ověření hypotézy číslo 4: V rámci státních organizací nejvíce pomáhá osobám po VTOS navázání spolupráce s PMS.

Na výzkumnou otázku, která byla zaměřena na to, jaký úsek státní správy se nejvíce zaslouhuje o znovuuvedení do společnosti, respondenti s převahou volili Úřad práce. Má hypotéza se tak nepotvrdila a otevřela tuto otázku k širší diskuzi. Jako u většiny otázek mohli respondenti odůvodnit svou volbu a v diskuzi se tak objasní hlouběji důvody výsledků.

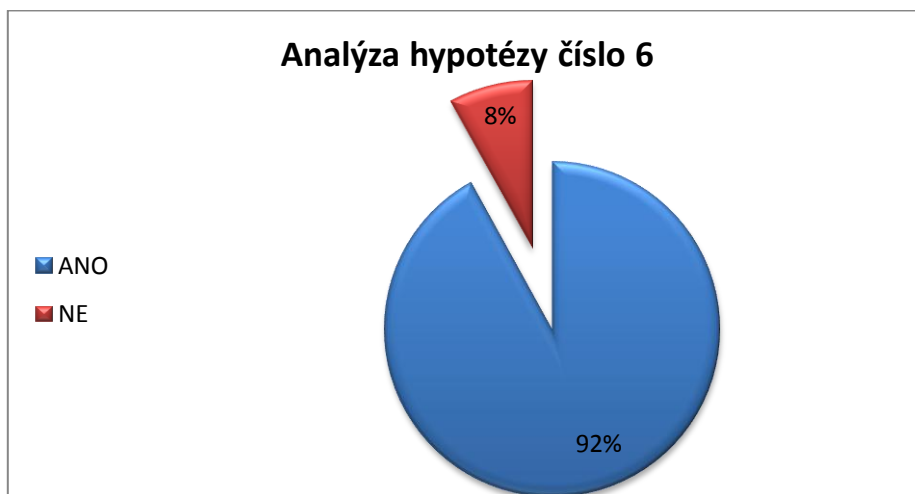
Graf č. 5 ověření hypotézy: Program zacházení má na osobu ve VTOS částečný vliv v rámci resocializačního procesu.

Výzkumná otázka měla zjistit, zda je program zacházení jedním z faktorů, který by měl cíleně působit na změnu norem a hodnot v životě odsouzené osoby. Tato změna je důležitá pro to, aby nedocházelo k opakované trestné činnosti a osoba po výkonu trestu byla připravena na nový nekriminální život. Hypotéza se mi nepotvrdila, z výše uvedeného grafu je viditelné, že buď osobám program zacházení vyhovoval, což byla většina, či jim nic nového nepřinesl a cíleně nepůsobil na osobu tak, aby změnila svůj přístup k životu, hodnotám a společenským normám.

Graf č. 6 ověření hypotézy číslo 6: Velká část osob ve VTOS nemůže udržovat rodinné vazby se svými rodinnými příslušníky z důvodu dálkového rozpětím mezi místem věznice a bydlištěm rodiny, kdy rodina nemá dostatečné finanční prostředky na dojíždění.

Hypotéza byla zaměřena na fyzický kontakt a fyzickou přítomnost návštěvy. Hypotéza se nepotvrdila, ale jelikož měli respondenti možnost odůvodnit zvolenou odpověď, tak ve většině případech šlo o udržování kontaktu s rodinou či blízkými, ale převážně formou dopisování.

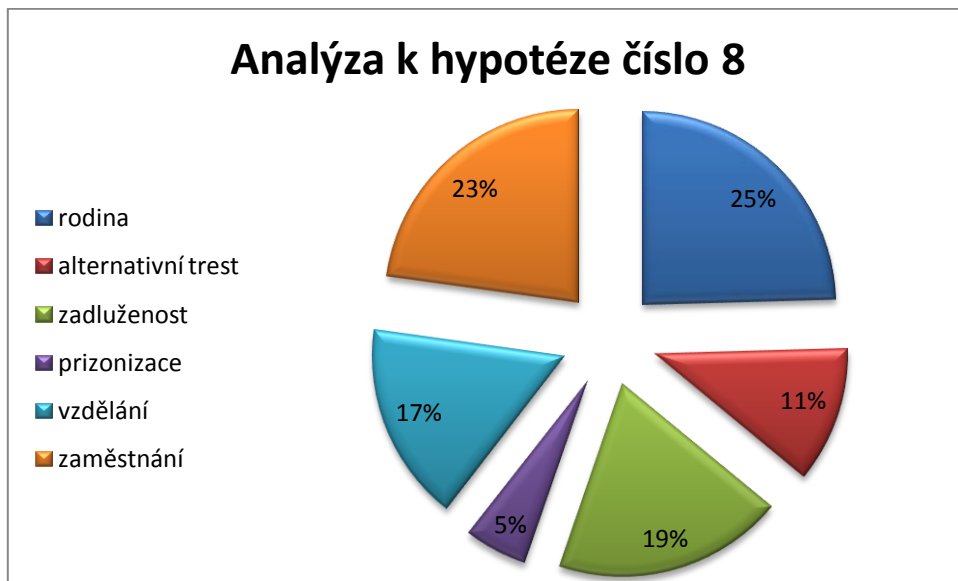
Graf č. 7 ověření hypotézy číslo 7: Největším problémem pro dokončení úspěšné resocializace po VTOS je nedostatečné sociální zázemí a nezaměstnanost.

Tato otázka byla položena otevřeně, respondent měl tak možnost uvést v bodech nejdůležitější překážky ohledně resocializace, když jsou propuštěni z výkonu trestu. V 66 % se odpovědi shodovaly s mou hypotézou, že jakmile není sociální zázemí

a zaměstnání nutí je to k opakování trestné činnosti. Z výše uvedeného grafu se pod výrazem jiné schovává několik negativ, které ovlivňují osoby po VTOS při znovuuvedení do společnosti. A nejčastěji uváděná překážka bránící resocializaci osob po VTOS je drogová závislost.

Graf č. 8 ověření hypotézy číslo 8: Faktor, který nejvíce ovlivňuje resocializační proces je zadluženost.

U této výzkumné otázky, která se ptala na faktor, který nejvíce ovlivňuje podle zkušeností respondentů resocializaci, jsem zvolila, že největší procento bude mít právě zadluženost. Zakládala jsem na tom dle analýzy dluhové problematiky odsouzených zpracované Otmanovou (2012) a na základě zkušeností odborných pracovníků, kteří s osobami po výkonu trestu i ve výkonu trestu dennodenně pracují. Je evidentní, že hypotéza se mi z výše uvedeného grafu nepotvrdila. Za primární faktor, který ovlivňuje úspěšnou resocializaci, zvolili respondenti ve 25 % rodinu a hned za ní zaměstnání, které se umístilo na druhém místě s 23 %.

7. DISKUZE

Tato kapitola se bude zaměřovat na porovnání výsledků dotazníkového šetření s mými předem stanovenými hypotézami.

H1: Po dokončení penitenciární péče a následného propuštění osoby z VTOS se osoby necítí být připraveny na znovuuvedení do společnosti.

Zda byli respondenti připraveni na znovuuvedení do společnosti, jsem ověřovala výzkumnou otázkou číslo 4. Má domněnka, která byla zakládána na informacích zprostředkovaných odbornými pracovníky, kteří přijdou s osobami po VTOS do styku, se nepotvrdila. Respondenti měli možnost se ke všem otázkám rozepsat a odůvodnit tak svou volbu odpovědi. Zajímavé zjištění tedy bylo, že i když se cítili být připraveni na znovuuvedení do společnosti tak uváděli, že jim k tomu nedopomohly metody nápravy ve věznicích a odborné poradenství a péče zaměstnanců vězeňské služby, ale fakt, že se mají kam vrátit a budou mít čas se na svobodě zorientovat za podpory rodiny či blízkých. Otázkou tedy je, proč dochází k opakované trestné činnosti, když většina respondentů odpověděla, že se cítili být připraveni ke znovunavrácení do společnosti. Jelikož byli mezi respondenty i ti, kteří byli opakovaně trestáni, vysvětlovali to tím, že velký problém je pro ně sehnat práci a bez práce není finanční jistota, která je důležitá k vedení řádného života a takováto tíživá situace je opět nasměřuje na kriminální cestu. Popis toho proč, i když se cítili být osoby po VTOS resocializováni, dochází k opakované trestné činnosti je uveden v jedné z odpovědí jednoho z respondentů: *„Měl jsem své plány. Chtěl jsem pracovat, avšak jsem nesehnal zaměstnání. Většiny plánů jsem realizoval, avšak to, že jsem nesehnal práci nakonec vedlo k čím dál častějšímu pití a pak k návrat k trestné činnosti.“* Takových to podobných odůvodněných odpovědí bylo přibližně u deseti dotazníků, což považuji z celkového vzorku 50 respondentů za významné. Domnívám se, že i velká část neúspěšné resocializace v tomto ohledu způsobuje i nízká sebedůvěra propuštěných. Co se týče problému (ne)zaměstnanosti propuštěných z VTOS, tak ten tady byl, je a jestli se ohledně některých pracovních pozic nezmění vyžadování čistého rejstříku trestů je toto pro osoby s takovou minulostí bludný kruh.

H2: Osoby před propuštěním z VTOS jsou informovány o následné postpenitenciární péči.

Můj předpoklad toho, že osoby po VTOS jsou připraveny na běžný život vycházel z domněnky, že osoby jsou dostatečně informovány na výstupním oddělení a tak by nemělo docházet k dezorientaci osob po výkonu trestu na svobodě a neschopnosti si zařídit nutné věci, které jsou nezbytné při prvních dnech na svobodě, jako například vyřídít si doklady na ÚP spolu se sociálními dávkami.

Má domněnka se mi potvrdila. Výsledek byl v drtivé většině pozitivní, což činilo 80 % z 50 celkově dotazovaných, odpovědělo, že informace o postpenitenciární péči jim byly zprostředkovány. V jednom z případů, kdy se odpověď neslučovala s mou domněnkou, bylo zajímavé zjištění, že respondent odpověděl: „*Při prvním trestu mi nikdo nic neřekl, až při výkonu druhého trestu mi byly sděleny informace, co mám dělat, až budu propuštěn.*“ Ve většině odůvodněných odpovědí, které potvrzují mou hypotézu, bylo rozvedeno, že se o takových to informacích dozvídají na nástěnkách a ze strany odborných pracovníků. Respondenti dále popisovali, že když už dojde k osobní konzultaci ohledně postpenitenciární péče, je to často z iniciativy osob ve VTOS nikoli ze strany odborných zaměstnanců. Tento přístup je podle mého názoru a podle toho jak mají odborní zaměstnanci podle interních předpisů přistupovat k osobám ve VTOS na výstupním oddělení nedostatečný, protože příslušní odborní zaměstnanci by měli veškeré osoby ve VTOS důkladně informovat o možnostech postpenitenciární péče a ujistit se, zda byly veškeré důležité informace ze strany osoby ve VTOS správně pochopeny, aniž by byli vyzváni ze strany odsouzeného.

H3: Pro osoby po VTOS je důležité pro úspěšné dokončení resocializačního procesu pomoc rodiny či blízkých.

Tato otázka byla položena tak, aby respondenti zaškrtnuli více předem definovaných odpovědí, ale jen v případě, že jim po VTOS pomohlo v resocializaci více sfér jak státních, tak nestátních. Hypotéza, kterou jsem si předem určila, se mi potvrdila. V 52 % respondenti odpovídali tak, že je pro ně nejdůležitější mít rodinné zázemí, aby znovuzачlenění do běžné společnosti proběhlo co nejplynuleji. Rodina je silným stimulantem rizika recidivy u propuštěného. Respondenti odůvodňovali zvolenou odpověď tak, že se jim v rodině dostává pocit bezpečí, zázemí a opory s motivací začít od znovu

s tzv. čistým štítem. Ti co rodinu neměli či nejsou s ní v kontaktu, volili pomoc státní správy spolu s neziskovými organizacemi, což byla menšina.

Za zamyšlení stojí fakt, že propuštění hledají pomoc hlavně v kombinaci rodina plus neziskové organizace. Při rozhovoru zaměstnancem neziskové organizace mi bylo řečeno, že propuštění nechtějí spolupracovat s PMS, protože s nimi nepracují, pouze kontrolují momentální stav propuštěného a žádá jiná doporučení pro zlepšení neposkytnou. Myslím, že názory se mohou měnit individuálně v závislosti na charakteru a osobnosti propuštěného a na jeho představách o řešení situace. To samé samozřejmě platí i o probačním úředníkovi.

Nepředpokládám, že chyba jen na straně PMS v rámci pomoci propuštěným z VTOS, spíše vidím možnou chybu v systému, kdy probační dohled může být v některých případech nařízen, ale ve většině případů je doporučena pomoc probačních úředníků a osoby z VTOS ji nevyužijí. V některých zemích se již tento způsob nařízených dohledů probačního úředníka u všech propuštěných využívá a výsledky jsou pozitivním přínosem jak pro propuštěného, tak pro společnost (Štern, Ouředníková a kol., 2010: s. 17 - 26). Jsem přesvědčena o tom, že by se tento trend měl změnit a nastavit probační dohled jako povinný pro všechny osoby z VTOS, nebo alespoň pro ty, kteří jsou více ohroženi opakováním trestného činu. Což jsou lidé bez rodiny, bez sociálního zázemí a vrací se zpět do prostředí, které je pro ně rizikové jako například společnost drogově závislých není vhodná pro osobu propuštěnou z VOTS, která prošla či ještě musí dodělat doléčovací proces. Takový to krok by byl však velkým zásahem nejen do systému PMS ale i do systému VSČR. To však záleží na zájmu a rozhodnutí naší zákonodárné složky, čemuž by měla předcházet odborná diskuze.

H4: V rámci státních organizací nejvíce pomáhá osobám po VTOS spolupráce s PMS.

Tato hypotéza navazovala částečně na otázku číslo 7 ve výzkumném dotazníku, kdy jsem se zaměřovala na to, jakou pomoc ze státních organizací využívají osoby po propuštění s VTOS nejvíce. Při zpracování vyšlo, že nejvíce jim pomáhá Úřad práce, kdy tuto odpověď zvolilo 70 % z celkově dotazovaných. Má hypotéza se tak nepotvrdila.

Proč zrovna Úřad práce? Domnívám se, že je to z toho důvodu, že propuštění nemají do začátku žádné finanční jistoty a ÚP jim poskytne určité sociální dávky, které jim pomohou při prvních dnech na svobodě. Bohužel nemám možnost porovnání na základě odůvodnění

odpovědí od dotazovaných, tak je tu i možnost toho, že je jim opravdu na ÚP poskytován lepší servis, než kdyby oslovili PMS.

H5: Program zacházení má na osobu ve VTOS částečný vliv v rámci resocializačního procesu.

Touto hypotézou jsem chtěla zjistit, zda resocializační proces, který započíná od nástupu do výkonu trestu, je podporován programem zacházení efektivně, tak aby osoba po propuštění měla přejaté nové životní hodnoty a chování například pravidelný denní režim, který byl v určité míře zmíněn i v odůvodnění zvolené odpovědi. Dotazovaní odpověděli ve 42 %, že jim program zacházení určitým způsobem ovlivnil jejich postoje k životu, chování a hodnoty v životě. Má hypotéza se mi tak nepotvrdila. Zodpovězení této otázky vychází především z individuální zkušenosti a míry osvojených nových hodnot, protože buď většina odpověděla, že jim program zacházení pomohl, nebo že nepomohl. Odpověď ne činila 32 %.

Domnívám se, že určitá spokojenost a nespokojenost odsouzených s tímto programem zacházení závisí na tom, jak si ho podle interních řádů věznice zpracuje. Může se tak tedy stát, že ve věznici A budou mít jiné aktivity v programu zacházení než ve věznici B a tím se pak spokojenost může lišit podle toho, kde propuštěný vykonával trest odnětí svobody. Jeden z respondentů dokonce odpověděl že: „ve věznici, kde odsouzený pobýval, žádný program zacházení nebyl.“ Což by se nemělo vůbec stát, protože v rámci programu zacházení musí být stanoven i v případě, kdy odsouzený nechce spolupracovat, alespoň minimální program zacházení, který si musí plnit. Obsah programů zacházení pak záleží na individuálním nastavení věznic.

Jako problém vidím i to, že odsouzení mohou být spokojeni s programem zacházení, ale prospěšnost pro život na svobodě se může vylučovat se spokojeností odsouzených. Jelikož jsem měla možnost nahlídnout do interního programu zacházení, tak bych s opatrností doporučovala přehodnotit seznam aktivit a pokusit se o cílené a efektivní zaměření jednotlivých aktivit pro odsouzeného, tak aby sloužily k nápravě a změně chování či přijetí nových hodnot. U některých aktivit mají osoby ve VTOS, že se tím jen vyplňuje čas odsouzeného, aby něco vykonával a nenudil se. Tuto skutečnost například potvrzuje tvrzení jednoho z respondentů, který se u této otázky rozepsal následovně: „Programy zacházení jsou ve věznici úplně bezpředmětné a funkční jen teoreticky, praxe venku je úplně jiná.“

H6: Velká část osob ve VTOS nemůže udržovat rodinné vazby se svými rodinnými příslušníky z důvodu dálkového rozpětí mezi místem věznice a bydlištěm rodiny.

Z rozhovorů s odsouzenými a z konzultací s odbornými pracovníky neziskových organizací jsem se domnívala, že osobní kontakt a udržení vztahu s blízkými je obtížný. Domnívala jsem se tak proto, že odsouzení jsou kolikrát umístěni do věznic, které jsou daleko místa bydliště, kde je jeho rodina. Návštěva je poté finančně náročná například pro sociálně slabší rodinu a vazby se mohou tak značně narušit, obzvlášť mezi odsouzeným rodičem a jeho potomkem. Má domněnka byla vyvrácena, kdy 92 % respondentů odpovědělo, že je jim umožněno s rodinou udržovat kontakt a vazby. Zajímavé však je, že když odůvodňovali jakým způsobem udržují kontakt s rodinou, tak většina rozvedla, že kontakt je udržován formou korespondence. Z výsledků usuzuji, že otázka nebyla formulována dostatečně přesně, a proto mohlo dojít k mylnému pochopení otázky ze strany respondenta a následně ke zkreslení odhadu hypotézy. Pro budoucí šetření je to pro mne poučením.

H7: Největším problémem pro dokončení úspěšné resocializace po VTOS je nedostatečné sociální zázemí a nezaměstnanost.

Tuto domněnku jsem zakládala na opakujících se problémech, které brání resocializaci, o kterých jsme diskutovali s odborníky jak ze státní sféry, tak z neziskových organizací. Má hypotéza se potvrdila. Respondenti v 66 % odpověděli v otázce číslo 11, že největší překážkou je pro ně z vlastní zkušenosti sociální zázemí, bez kterého by na svobodě selhali a vrátili se opět k trestné činnosti spolu s nezaměstnaností, kdy si respondenti stěžovali na to, že bez čistého rejstříku trestu je velice obtížné uplatnění na trhu práce.

Dle mého názoru možnost podpory, bydlení a následně i práce, která zajišťuje finanční jistotu jsou nástroje, které jsou klíčové pro úspěšnou resocializaci. Přeci jenom i spořádaný člověk, který by přišel o střechu nad hlavou, práci a rodinu by byl vystaven velikému tlaku, aby si zachoval a měl zájem si zachovat určitý sociální standard ve společnosti.

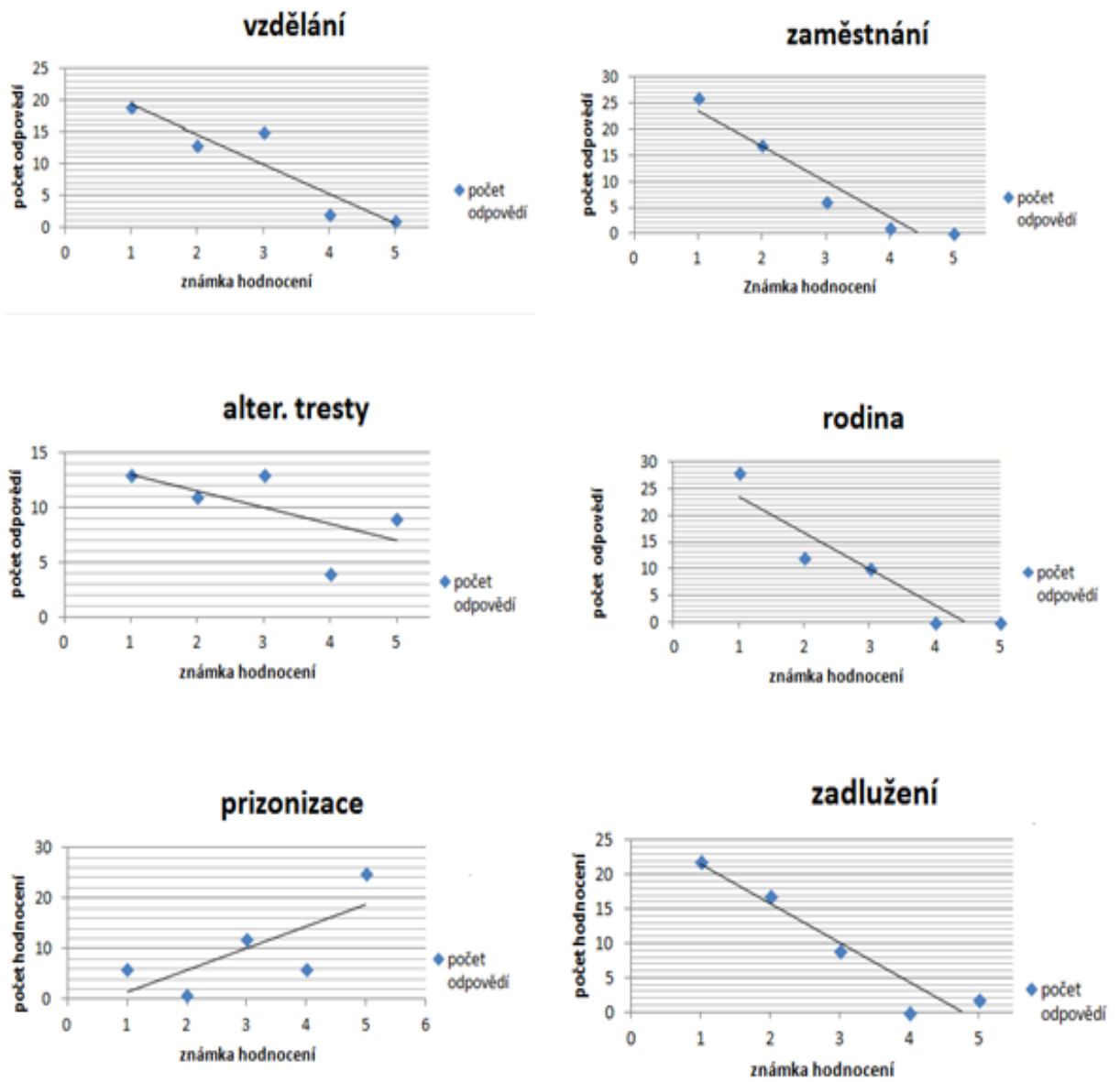
H8: Faktor, který nejvíce ovlivňuje resocializaci je rodina.

Rodina a její podpora je základ všeho hlavně osobního rozvoje a v případě, že se člověk ocitne na samém dně, tak motivací pro odražení se ode dna. Domněnka, že rodina je stavěna na první příčku, jako faktor ovlivňující resocializaci, se mi potvrdila. Tato hypotéza je velice podobná hypotéze číslo 7 a i otázce, kterou hypotéza číslo 7 ověřuje.

Udělala jsem dvě podobné otázky záměrně. V dotazníku u otázky číslo 11 museli respondenti předem definované faktory ohodnotit známkou (1 - nejdůležitější až po 5 - nejméně důležité). Dá se říci, že toto hodnocení je vzhledem k popsání faktorů ovlivňující resocializaci velmi důležité. Pro statistické zpracování otázky č. 11 jsem procentuálně vyjádřila zastoupení jednotlivých faktorů, které respondenti ohodnotili známkou 1 - tedy, že daný faktor je pro ně osobně nejdůležitější. Tuto otázku jsem ještě dále rozvedla o úvahu, zda je u daného faktoru hodnocení v rámci skupiny respondentů závislé nebo není. Například faktor rodina ohodnotilo 25 % respondentů známkou 1 a považují ji tedy za nejdůležitější faktor, ale kdyby hypoteticky velké procento ohodnotilo tento faktor záporně, tak by byla předešlá úvaha rozporuplná. Proto jsem zvolila ještě doplňující grafy, které znázorňují závislost mezi počty odpovědí a hodnocením. U většiny hodnocených faktorů je poměrně silná závislost a lze tedy konstatovat, že mají u respondentů obecnou platnost. Pouze u faktorů prizonizace a nejvíce u alternativních trestů je škála hodnocení více rozdílná a tudíž mají dotazovaní ohledně důležitosti těchto dvou faktorů velmi rozdílné pohledy. Graf, který znázorňuje důležitost prizonizace poukazuje na to, že pro většinu respondentů je tento faktor nejméně důležitý v ovlivňování resocializace, čímž by chronologicky byl na posledním místě z daných předdefinovaných faktorů.

Obr. č. 3: Vztahy u jednotlivých faktorů mezi počtem odpovědí a známkou hodnocení.

8. ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem si stanovila hlavní cíl, který směřoval ke zjištění klíčových faktorů pro resocializaci osob po VTOS. Před uvedením přímého problému, na který se má práce zaměřuje, jsem považovala za nutné představit, kde resocializace začíná, tedy již od nástupního oddělení až po propuštění osoby z VTOS. Nelze jednoznačně říci, že resocializační proces končí tím, že propuštěná osoba opustí brány věznice. U mnohých osob po VTOS resocializace dále pokračuje na svobodě s pomocí státních i nestátních sektorů. O těchto faktech je pojednáváno v teoretické části spolu s hlavním tématem bakalářské práce což jsou „Faktory ovlivňující resocializaci osob po VTOS“. Na základě teoretické části i laik pochopí spojitosti i absurdnosti ve výsledcích výzkumu praktické části.

Empirickou částí jsem ověřovala vytyčený cíl a stanovené hypotézy. Při zpracování dotazníku se mi osvědčil model s uzavřenými otázkami s možností odůvodnění, proč dotazovaný volí danou odpověď. Větší část hypotéz byla mým výzkumem vyvrácena, což mě velice překvapilo a zároveň to otevřelo možnost k diskuzi. U většiny předem definovaných otázek mohli respondenti odůvodnit, proč zrovna zvolili danou odpověď, což vedlo k hlubšímu porozumění odpovědi. Rozvedení odpovědí přesněji definovalo to, jak to dotazovaný myslí. Například výsledek potvrzení hypotézy, která se týkala informovanosti osob o postpenitenciární péči prostřednictvím odborných zaměstnanců VSČR, byl po odůvodnění sporný. Jelikož podle interního řádu každé věznice by měla být osoba na výstupním oddělení osobně informována ze strany odborného pracovníka automaticky. Z výsledků vyšlo, že osoby ve výkonu trestu byly informovány ohledně postpenitenciární péče, ale jestliže nešlo o jejich vlastní iniciativu, tak se k informacím často ani nedostaly, či jen prostřednictvím nástěnek. Z mého pohledu nejzásadnější výzkumná otázka byla otázka číslo 12, která se zaměřovala přímo na vybrané faktory ovlivňující resocializaci. Daná hypotéza se mi potvrdila. Z 50 dotazovaných se 25 % dotazovaných shodlo, že za nejdůležitější faktor, který ovlivňuje resocializaci po VTOS je rodina, která se důležitostí umístila na prvním místě, na druhém místě byla s 23 % zaměstnanost, na třetím místě s 19 % zadluženost, následuje vzdělání, alternativní tresty a na posledním se 6 % se umístila prizonizace, kterou nepovažují za důležitý faktor ovlivňující resocializaci. Zajímavé bylo, že u alternativních trestů byly zastoupeny všechny možnosti hodnocení, což vede k tomu, že se nedá tento faktor spolu s prizonizací, která na tom byla stejně, brát jako obecně platné

hodnocení daného faktoru. Jinými slovy řečeno u těchto faktorů se sešel téměř stejný počet dotazovaných u hodnocení s důležitostí za 1 tak u hodnocení za 5.

I přes těžké začátky, se kterými jsem se potýkala s psáním této bakalářské práce, ohledně získávání informací a odborné literatury, jsem ráda, že se mi podařilo práci dokončit. Musím podotknout, že jsem za nástrahy a překážky, které mi vstoupily do cesty, vděčná. Díky nim jsem měla možnost navázat spolupráci s odborníky (ze státní i neziskové sféry) na danou problematiku a prohloubit tak své vědomosti o praktické zkušenosti. Tyto praktické informace a kontakty bych ráda využila, jako základ pro další rozvoj a mou budoucí práci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANONYM. *České vězeňství: Rodina a výkon trestu*. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2010, č. 2. ISSN 1213-9297.

ANONYM. *Reducing re-offending by ex-prisoners: Report by the Social Exclusion Unit*. London, 2002.

BĚLÍKOVÁ, Petra. *České vězeňství: Jak funguje výstupní oddělení*. Praha: Vězeňská služba ČR, 2013, č. 1. ISSN 1213-9297.

BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, 98 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-807-3381-158.

CURT T. GRIFFITHS, Curt T. Yvon Dandurand. *The social reintegration of offenders and crime prevention*. Ottawa, Ont: National Crime Prevention Centre, 2007. ISBN 978-066-2468-882.

ČEPELÁK, Jiří. *Penitenciární psychologie*. 1. díl. Praha: Vysoká škola SNB, správa SNV ČSR, 1982, 328 s.

ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 244 s. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-380.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. ISBN 978-80-7315-185-0.

GOJOVÁ, Alice. *Příručka pro metodiky sociální prevence a sociální kurátory*. Ostrava: [Ostravská univerzita], 2007. ISBN 978-80-7368-329-0.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. Stanoviska: sborník stanovisek veřejného ochránce práv, 6. ISBN 80-717-8303-X.

HLOUŠKOVÁ, Zdenka. *Penitenciární a postpenitenciární péče*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/128476/pdf_b/BAKALARSKA_PRACE.txt. Bakalářská práce.

Masarykova Univerzita. Vedoucí práce Mgr. Tomáš Dvořáček, Dis.

CHUMOVÁ, Martina. *České vězeňství: Věznice Heřmanice včera a dnes*. Praha: Vězeňská služba ČR, 2012, č. 2. ISSN 1213-9297.

- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- KURDÍKOVÁ, Ludmila. *České vězeňství: Vzdělávání odsouzených ve znojemské věznici nově*. Praha: Vězeňská služba ČR, 2014, č. 2. ISSN 1213-9297.
- KUCHTA, Josef a Helena VÁLKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2005, xxiv, 544 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-717-9813-4.
- KUCHYŇKA, Petr a Pavlína LORENZOVÁ. *České vězeňství: Věznice Horní Slavkov*. Praha: Vězeňská služba ČR, 2012, č. 3. ISSN 1213-9297.
- MÍŠOVSKÁ, Anna. *Zaměstnávání vězňů v České republice*. Praha, 2012. 122294. Rigorózní. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.
- MOTEJL, Otakar. *Vězeňství*. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010, 336 s. Stanoviska: sborník stanovisek veřejného ochránce práv, 6. ISBN 978-807-3576-066.
- NETÍK, Karel, Daria NETÍKOVÁ a Stanislav HÁJEK. *Psychologie v právu: úvod do forenzní psychologie*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 1997, x, 140 s. ISBN 80-717-9177-6.
- NOVOTNÁ, Anna. *Možnosti uplatnění osob se záznamem v Rejstříku trestů na trhu práce*. Praha, 2013. 107366. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.
- OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010, 44 s. ISBN 978-808-7240-335.
- OTMAROVÁ], [autor Monika. *Analýza zadluženosti klientů ve výkonu trestu odnětí svobody*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2012. ISBN 978-809-0411-630.
- SADÍLKOVÁ, Miluše. *Kriminalita a drogy*. Praha: SANANIM, 2012. ISBN 978-80-904536-4-7.
- SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, 69 s. ISBN 978-807-3722-050.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled sociální psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2004, 181 s. Stanoviska: sborník stanovisek veřejného ochránce práv, 6. ISBN 80-244-0929-1.

ŠTERN, Pavel. *Probace a mediace: možnosti řešení trestných činů*. Vyd. 1. Editor Lenka Ouředníčková, Dagmar Doubravová. Praha: Portál, 2010, 212 s. ISBN 978-80-7367-757-2.

VEJVODOVÁ, Nela. Mladá fronta dnes: Byl jste trestaný? Máte smůlu. 55 procent českých firem nezaměstná lidi, kteří se vrátili z vězení. *Mladá fronta dnes*. Praha: MAFRA, a.s, 2015. DOI: 1210-1168.

VETEŠNÍKOVÁ, Bronislava. České vězeňství: Jak to chodí na specializovaném oddělení. Praha: Generální ředitelství ČR, 2012, č. 3. ISSN 1213-9297

VĚTROVEC, Vladislav. *Zákon o mediaci a probaci: komentář*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, 115 p. ISBN 80-864-3232-7.

VNITŘNÍ ŘÁD věznice, který se vydává v souladu s § 14 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

VYHLÁŠKA Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává ŘÁD VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY podle § 81 zákona č. 169/1999

ZÁKON č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů

ZÁKON č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, 251 s. ISBN 978-807-3803-124.

ŽATECKÁ, Eva. *Postavení a úkoly Probační a mediační služby*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2007, 136 s. Právo (Key Publishing). ISBN 978-808-7071-557.

Elektronické zdroje

<http://www.vscr.cz/veznice-horni-slavkov-74/o-nas-1579/zamestnavani-odsouzenych-602/nastupni-oddeleni-5692>

<http://www.vscr.cz/veznice-hermanice-73/vykon-vezenstvi-307/vnitri-diferenciac-3068>

<http://www.vscr.cz/veznice-ostrov-nad-ohri-88/informacni-servis-1610/vzdelavani-a-zamestnanost-veznu-896/obecna-informace-o-zamestnavani-veznu-2796>

<http://vscr.cz/veznice-oracov-84/informacni-servis-1606/aktuality-184/spoluprace-se-sdruzenim-pro-probaci-a-mediaci-v-justici-7004>

https://www.pmscr.cz/images/clanky/PMS_letak_ng_MEDIACE_cz.pdf

<https://www.pmscr.cz/parole-dohled-nad-podminene-propusteny/>

<http://www.zabranou.cz/co-delame/>

<http://definitions.uslegal.com/p/prisonization/>

<http://www.romodromcz.cz/new/index.php>

<http://www.helcom.cz/cs/o-nas/>

<http://www.libertypeople.cz/news/uvodni-slovo-predsedy/>

<http://trestni.juristic.cz/76183/CLANEK.html>

SEZNAM GRAFŮ A OBRÁZKŮ

Graf 1: ověření hypotézy číslo 1

Graf 2: ověření hypotéza číslo 2

Graf 3: ověření hypotézy číslo 3

Graf 4: ověření hypotézy číslo 4

Graf 5: ověření hypotézy číslo 5

Graf 6: ověření hypotézy číslo 6

Graf 7: ověření hypotézy číslo 7

Graf 8: ověření hypotézy číslo 8

Obr. 1: Druhy finančních závazků

Obr. 2: Členění odsouzených dle nejvyššího dosaženého vzdělání

Obr. 3: Vztahy u jednotlivých faktorů mezi počtem odpovědí a známkou hodnocení

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník k výzkumné části bakalářské práce

Vážení,

jsm studentka Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Dovoluji si Vás požádat o vyplnění dotazníku (viz. níže), **který se týká faktorů ovlivňující (ne)úspěšnou resocializaci/znovuvedení osob po výkonu trestu odnětí svobody do společnosti.** Údaje, které dotazník poskytne, potřebuji pro mou bakalářskou práci.

Mnohokrát Vám děkuji za spolupráci.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

- Níže vyberte jednu z uvedených možností. Tam, kde je možnost rozepsání se prosím **ČITELNĚ** rozepište, když Vám nezbude místo, tak se rozepište na poslední prázdnou stránku (napište v tomto případě číslo otázky, ke které se rozepisujete). Na každou z otázek odpovězte co nejpravdivěji a odpovězte na **VŠECHNY** otázky. Pročítejte v klidu a zamyslete se nad otázkami.
- **Dotazník je zcela anonymní (neuvádějte své jméno)** a bude použit pro účely bakalářské práce.

Dotazník na téma:

„Faktory ovlivňující resocializaci/znovuvedení, znovuzачlenění osob po výkonu trestu odnětí svobody do společnosti“

1. Spadáte do věkové kategorie:

- a) 18 - 20   b) 21 - 30   c) 31 - 45   d) 46 a více

2. Byl/a jste ve výkonu trestu odnětí svobody:

- a) 1x
b) více jak 1x

3. Výkon Vašeho trestu odnětí svobody celkem byl (je) v rozsahu

- a) méně než 1 rok   b) 1 - 3 roky   c) více než 3 roky

4. Cítil/a jste se po propuštění z výkonu trestu připraven/a na znovuuvedení do běžného života?:

a) ano (proč, rozepište)

b) ne (proč, rozepište)

c) částečně (proč, rozepište)

5. Byl/a jste dostatečně poučen/a o místech, kde Vám mohou po opuštění věznice dále pomoci?

a) ANO (rozepište jakým způsobem)

b) NE (proč, rozepište)

6. K znovuzačlenění do společnosti po výkonu trestu byla pro Vás klíčová pomoc (v případě, že Vám pomohlo více sfér zaškrtněte více možností):

a) státní správy (Vězeňská služba, Probační a mediační služba, Úřad práce, Sociální kurátor...)

b) neziskové organizace, případně uveďte jaké:

c) rodina či blízcí přátelé

d) jiná pomoc, uveďte jaká:

7. V případě pomoci státní správy vyberte tu, která Vám pomohla v znovuuvedení do společnosti nejvíce:

a) Vězeňská služba (vychovatel)

- b) Probační a mediační služba
- c) Úřad práce
- e) jiná možnost, uveďte jaká
- d) státní správa mi během/po výkonu trestu nepomohla

8. Pomohl Vám ke změně morálních hodnot a norem program zacházení?

- a) ano (jakým způsobem, rozepište)
- b) ne (jakým způsobem, rozepište)
- c) částečně, rozveďte

9. Jaké aktivity z programu zacházení byly pro Vás nejprospěšnější pro znovuuvedení do života po výkonu trestu. (vypište)?

10. Měl/a jste možnost navázání/udržování kontaktu s rodinou ve výkonu trestu?

- a) ano (rozepište, jakým způsobem jste udržoval/a kontakt s rodinou)
- b) ne (proč, rozepište)

11. Co osobně vidíte jako největší překážku při znovuuvedení do života po propuštění z výkonu trestu (rozepište).

12. Jaký faktor podle vašich zkušeností ovlivňuje (ne)úspěšné znovuuvedení/začlenění do společnosti po výkonu trestu? Níže uvedené faktory oznámkujte jako ve škole od 1 až do 5. (1 je nejlepší - nejvíce ovlivňuje znovuuvedení a 5 je nejhorší - nemá vliv na znovuuvedení). U každého faktoru se rozepište, proč jste oznámkovali určitý faktor takovou známkou.

vzdělání

zaměstnání

rodinné vazby

alternativní trest (= to znamená takzvaný náhradní trest na svobodě, za trest
odnětí svobody)

zadluženost

prizonizace (= to znamená přijetí vězeňského života, vězení je pro vás domovem)

Summary

This submitted bachelor thesis deals with resocialization of persons after imprisonment. The system of penitentiary and post penitentiary care in Czech Republic is generally described in theoretical part. That care has the greatest significance of success of resocialization programs. There are also described factors that may influence the resocialization proces. For each selected factor there is a description of how it affects the resocialization process.

The empirical part is focused on research by using questionnaires. The questionnaire was chosen as the best method for this research purpose. The questionnaire is focused to factors that may influence the resocialization proces from the perspective of persons after imprisonment. Eight hypotheses were defined. These hypotheses were evaluated and supplemented by research findings. All research findings are discussed in the discussion.